

Slovenski VESTNIK

LETNIK XL.

CELOVEC, PETEK, 27. SEPTEMBER 1985

ŠTEV. 39 (245)

PREDSEDNIK ZSO WIESER NA SREČANJU BIVŠIH IZSELJENCEV:

Pri odločanju glede sosvetov moramo upoštevati, da so dosedanje izkušnje skrajno negativne

„Ko letos praznujemo 40-letnico zmage nad fašizmom, moramo ugotoviti, da je avstrijska in posebej koroška manjšinska politika naravnana tako, da želi takojenoma koroško vprašanje rešiti z asimilacijo Slovencev. Najbolj nazorno nam to potrjujejo dogodki okoli dvojezičnega šolstva, kjer s strani strank ni slišati stvarnih pedagoških argumentov in predlogov, temveč stoji v ospredju taktiziranje za nemškonalistični glasovi. To medsebojno obračunavanje in prerivanje treh strank pa poteka na hrbtu slovenske narodne skupnosti in koroškega demokratičnega tabora, še posebej pa seveda na hrbtu in v škodo šolarjev.“

Tako je dejal predsednik Zveze slovenskih organizacij Feliks Wieser, ko je prejšnjo nedeljo spregovoril udeležencem tradicionalnega srečanja bivših slovenskih izseljencev v Bilčovsu (o prireditvi obširneje poročamo na 2. strani — op.ured.). Pozval je odgovorne dejavnike v deželi in državi, naj podvzamejo vse, da bi v interesu enakopravnega sožitja in zlasti mlade generacije ohranili skupno šolo. Obenem je izrazil solidarnost koroških Slovencev z vsemi tistimi demokratičnimi osebami in organizacijami, ki so zaradi javne podpore dvojezični šoli izpostavljeni nesramnim napadom s strani koroških političnih veljakov.

„Bojimo se, da se bo zaradi agre-

sivnega nemškega nacionalizma narodnopolitični položaj na Koroškem še bolj zaostrial, kar nedvomno škoduje celotni deželi.“ je dalje naglasil predsednik ZSO. „Krivdo za tak razvoj nosijo koroške deželno-zborske stranke, ki ne iščejo dialoga z manjšino, temveč jo hočejo potisniti v kot. Soodgovorna za tak razvoj pa je tudi zvezna vlada na Dunaju, ki modro molči, njeni najbolj vidni predstavniki s kanclerjem Sinowtjem na čelu pa pozabljajo, da so po avstrijski ustavi odgovorni za korektno izvajanje državne pogodbe in njenega 7. člena.“

V podkrepitev je tovariš Wieser opozoril, da sta ZSO in NSKS na zadnjem razgovoru s kanclerjem Sinowtjem predložili vrsto konkret-

nih predlogov in zahtev, ki obsegajo vprašanje dvojezične predšolske vzgoje in trgovske akademije, radia in televizije, podpiranja naših kulturnih, znanstvenih in drugih ustanov in organizacij ter seveda trenutno najbolj aktualno vprašanje dvojezičnega šolstva. Vendar do danes nismo dobili odgovora, zato želimo in zahtevamo, da se dialog med vlado in manjšino jesti nadaljuje, je poudaril predsednik ZSO, ki se je v tej zvezi dotaknil tudi vprašanja sosvetov in dejal:

„Kar se tiče vprašanja udeležbe v sosvetih, moramo ugotoviti, da sta osrednji organizaciji predlagali kanclerju, naj zvezna vlada z izpolnitvijo nekaterih upravičenih zahtev pokaže dobro voljo in s tem ustvari ozračje medsebojnega zaupanja; to se doslej ni zgodilo. Glede sosvetov pa je treba nujno upoštevati tudi dosedanje izkušnje, ki jih tozadevno ima madžarska narodna skupnost, ki že dve leti sodeluje v sosvetu — te izkušnje pa so po zagotovilih predstavnikov Madžarov skrajno negativne!“

Ko je ob koncu govoril o dejavnostih znotraj manjšine, je predsednik ZSO menil, da sicer beležimo veliko aktivnost na posameznih področjih, vendar je premalo načrtnih prizadevanj za bolj usklajeno in enotno akcijo v vprašanih člena 7, kajti v ospredju so žal še vedno volilno-taktična razmišljanja posameznih volilnih skupin, ne pa vprašanja, ki zadevajo celotno narodno skupnost. V tem smislu je poudaril, da je edina resna alternativa v naši narodni politiki učinkovita akcijska enotnost vseh narodno zavednih sil ne glede na svetovni nazor in strankarsko povezanost.

MANJŠINSKO ŠOLSTVO:

Ali spet tristrankarski diktat ali sporazumno reševanje s Slovenci?

Samostojnega nastopa v manjšinskem vprašanju za SPÖ ne more več biti, v poštev pride samo rešitev, ki jo bodo enotno sprejeli in zastopale vse tri stranke skupaj. V tem smislu je deželni glavar Wagner tolmačil sklepe vodstva koroške SPÖ, ki je zadnji ponedeljek začrtalo smernice, po katerih se bo stranka v bodoče ravnala v manjšinskem vprašanju. Wagner bo zdaj poročal kanclerju Sinowtzu in ga prosil, da prične z medstrankarskimi razgovori na zvezni ravni. Pri teh pogajanjih bodo koroške stranke, tako Wagner, razumljivo zastopale svoje stališče, toda dokončna odločitev je pri zvezi.

Pomislike in opozorila, da Slovenci odklanjajo nameravane spremembe v manjšinskem šolstvu (ki gredo v smer apartheidskega ločevanja otrok v smislu zahtev KHD in FPÖ — op.ured.), je Wagner zavrnil s trditvijo, da predvidenim rešitvam nasprotujejo le slovenski voditelji in ne Slovenci sami, ki so po Wagnerjevi izjavi s tako ureditvijo nasprotno „zelo zadovoljni“. Zato pa tudi grožnja „velikega führerja“ malim voditeljem: Rešitev naj ne bi bila sprejeta mimo koroških Slovencev toda če treba mimo njihovega vodstva(!).

Ob takih napovedih se je res treba vprašati, ali politični veljaki iskreno želijo rešitve iskati v dialogu z manjšino kot enakopravnim partnerjem, ali pa bi se radi spet zatekli k praksi kot svoječasno pri sedmojuljski zakonodaji, ko so Slovence pritegnili le k uvodnim alibi-pogajanjem, nato pa jim kot tristrankarski diktat okroirali rešive, ki so bile sprejete proti njihovi volji — na zahtevo in pritisk nemških nacionalistov. Bojazen, da bi se to lahko ponovilo, ni pretirana, če pomislimo, da so poglavarji treh koroških strank častni pokrovitelji nedeljske prireditve KHD, ki že s svojim geslom nedvoumno terja, da je treba čim prej izpolniti zahteve KHD in se upreti morebitnemu dunajskemu diktatu ...

Trojica „KHW“ vse pokrije

Demokratična javnost ne sme več molčati ob tako tesnem sodelovanju predstavnikov treh vodilnih koroških strank z desničarskimi, nemškonalističnimi silami! Do tega zaključka so prišli člani antifašističnega komiteja, ki trenutno pripravljajo protestno prireditev za 5. oktober, ko bo v Celovcu treba nastopiti proti zborovanju protiaustrijskih, nemškonalističnih sil („Kärntner Freiheitskämpfer“). Predvsem pa je treba nastopiti proti oživljanju stare miselnosti, ker jo podpirajo s svojim pokroviteljstvom vodilni deželni politiki: Wagner, Knafl, Haider in Guggenberger.

Medtem ko so v prejšnjih letih imeli prvo besedo na takih srečanjih še stari „kämpferji“, jo predajajo sedaj mlajšim „borcem za nemško stvar.“ En dan po „Freiheitskämpfer“ v Celovcu bo v nedeljo 6. oktobra na Ulrichsbergu vojnini veterani obeh svetovnih vojn in pristašem včerajšnjih ideologij govoril Jörg Haider.

Da pa Wagner in Knafl ne bi za-

ostajala za nacionalnim Jörgom, sta v nasprotju s tradicijo prejšnjih let prevzela skupaj s Haiderjem pokroviteljstvo nad proslavo 65. letnice „koroških obrambnih bojev“ to nedeljo v Grebincu. Proslavo pripravljata „Kärntner Heimatdienst“ in „Kärntner Abwehrkämpferbund“, kot govorinika bosta stare ideologije obujala Einspieler in Feldner, pokroviteljski plašč pa je nad vse to razgrnila sveta koroška trojica „KHW“ (Knafl-Haider-Wagner)!

Kot poznamo vodilne politike koroških socialdemokratov in ljudske stranke, se iz zgodovine ničesar niso naučili. Slepo skušajo desnico prebiti na desni strani. Prej bi verjetno zagovarjali ustanovitev „Kärntner Einheitspartei“, kot da bi se distancirali od nemškonalističnih sil, ki so v zgodovini že večkrat pomenile pogubo za Avstrijo.

Tem bolj je potrebno, da se javno zoperstavimo temu vedno tesnejšemu sodelovanju nazadnjaških sil.

Protestna prireditev Antifašističnega komiteja Celovec bo v soboto 5. oktobra ob 19. uri v Celovcu na vogalu Kempfstraße-Fromillerstraße. Udeležimo se je in izpovejmo svoj protest!

Škof Grmič: „Izdajstvo naroda je smrten greh!“

„Kdor ni veren, bo prej ali slej izdal narod!“ To trditev so nekateri ponovili zadnji teden ob predavanjih naslovnega škofa dr. Vekoslava Grmiča in Jožeta Rajhmana o vlogi vere in cerkve v zgodovini slovenskega naroda. Grmič je odgovoril: „Ne morem pritrditi. Mnogo je nevernikov, ki ne izdajajo naroda.“ Tudi 2. vatikanski koncil je poudaril potrebo dialoga med ateisti in vernimi in prišel do spoznanja, da je narod osnova, na kateri lahko gradi tudi vera, je dejal Vekoslav Grmič.

V Borovljah, Šentjakobu, Dobri vasi, Pliberku in Zelezni Kapli je skupaj okoli 300 ljudi prisluhnilo zanimivim predavanjem slovenskih teologov iz Maribora in se spustilo v deloma vročo diskusijo.

Slovenska prosvetna zveza, ki je deloma skupaj s krajevnimi prosvetnimi društvi vabila na predavanja, se je s tem ciklom ločila ene najbolj pomembnih političnih tem slovenske narodne skupnosti na Koroškem.

Vekoslav Grmič je obravnaval vlogo vere in cerkve v kraljevski Jugoslaviji, usodo narodno zavednih duhovnikov in škofov na Primorskem, Koroškem in Madžarskem ter razvoj cerkvenih stališč po drugi svetovni vojni. Jože Rajhman pa je predvsem na novo ocenil vlogo slovenskega protestantizma, opozoril na različne vplive, ki sta jih imeli različni obliki pokristjanjevanja Slovencev s strani Ogleja in Salzburga, predvsem pa je

opisal usodno vlogo konzervativnega absolutističnega ljubljanskega škofa

Vekoslav Grmič (levo) in Jože Rajhman (desno) sta predavala tudi v Zelezni Kapli.

Mahnica, ki je s svojo strujo zaviral tako literarno „frajgajstovstvo“ Franceta Prešerna, socialno angažiranost Janeza Evangelista Kreka in drugih, ki so se upirali obubožanju slovenskih delavskih ljudi.

Rajhman in Grmič, ki sta del današnje kritične struje znotraj slovenske cerkve, sta poudarila, da „cerkvena zgodovina Slovencev še ni napisana“. Zato pa je bilo za poslušalca tem bolj zanimivo slišati, kako je šel škof Slomšek predel cerkveno tradicijo in se udeleževal bolj narodnoodbuditeljsko in prosvetljijsko. Tudi za cerkvene predstavnike v severnovzhodnem delu slovenskega naselitvenega področja drži, da so se bolj vezali z ljudstvom, predvsem tudi že v medvojnem obdobju. Saj je katoliška akcija okoli Ljubljane že pred začetkom druge svetovne vojne zgubljala vezi z ljudstvom in dobivala fašističen obraz, medtem ko se je katoliška cerkev v Mariboru po vzoru belgijskega socialnega gibanja bolj povezala z ljudstvom. Zato je škof Tomažič, ko so ga nagovarjali za sodelovanje z belo-gardo odgovoril: „Mi se med seboj ne bomo klali.“

Drugače se je obnašal ljubljanski škof Rožman, ki je deloval v smislu slovenskega klerikalizma in mahnicevega vpliva. Ta vpliv je čutil tudi še danes, saj je Mahnič začel istovetiti vero z narodom in tako zelo negativno vplival na slovenski narod. „Ta konflikt se vleče še do današnjega časa, ker se cerkev še ni upala pogledati zgodovini in napakam v obraz“, je rezimiral Grmič v Zelezni Kapli. (Dalje na 8. strani)

PREBERITE

na strani

- 2 Zbor bivših izseljencev ob 40-letnici vrnitve iz taborišč
- 2 Zadeva Androsch-Salcher
- 3 Srečanje gledaliških skupin v Šentprimozu
- 5 Po partizanskih poteh na Svinški planini
- 5 Potovanje letošnjih maturantov
- 8 Športni mozaik

Srečanje bivših izseljencev ob 40-letnici vrnitve iz taborišč

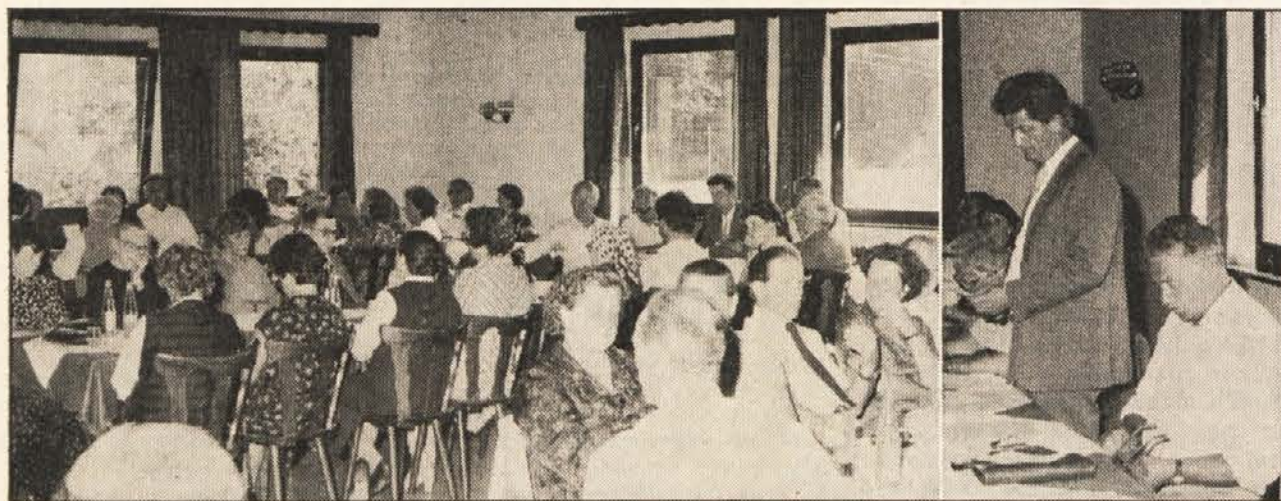
Letošnji občni zbor Zveze slovenskih izseljencev, ki je bil spet povezan z družabnim srečanjem bivših izseljencev ter njihovih družin in prijateljev, je minulo nedeljo pri Ogrisu v Bilčovsu potekal v znamenju 40-letnice osvoboditve in povratka iz taborišč domov na Koroško. Izražal je p eni strani veselje, ki je vladalo med pregnanci takrat, ko je bil osovraženi nacizem končno pregnan in so se preživele žrtve njegovega zločina nasilja vračale na svoje domove; izpovedal pa je hkrati tudi razočaranje, ogorčenje in zaskrbljenost zaradi obračuna, ki ga moramo dati po štirih desetletjih: ne samo, da koroškim Slovencem prizadejana škoda ni bila popravljena, marveč so se krivice še nadaljevale in se stopnjevale vse v današnje dni, ko se nemški nacionalizem in uradna politika spet enkrat zblížujeta na skupnih pozicijah, da bi z uveljavitvijo šolskega apartheida prerezali še zadnje korenine enakopravnosti slovenskega človeka in njegovega jezika na Koroškem.

Posebej na ta razvoj, vsa desetletja naperjen proti Slovencem in njihovim pravicam, so opozorili tudi govorniki. Predsednik izseljenske zveze Jože Partl je spomnil na leto 1945 in dejal, da so izseljenci po povratku na svoje domove ter sploh

sedmojuljske zakonodaje in trenutnih prizadevanj za uveljavitev šolskega apartheida. "V luči tega razvoja tudi naš boj za popravilo škode ni končan in bo trajal tako dolgo, dokler ne bodo dosledno in korektno izpolnjene vse obveznosti, ki jih

ne znajo več slovensko. Zato pa je dolžnost nas vseh, da napravimo vse za ohranitev narodne in kulturne identitete, da ohranimo naš jezik in z njim naš narod!

Po diskusiji, v kateri so mnogi bivši izseljenci enako kot prej govorniki izrazili zaskrbljenost spričo naraščajočega pritiska na Slovence ter poudarili potrebo po skupnih prizadevanjih za izpolnitev člena 7 in s tem za uresničitev mednarodno zajamčenih pravic, je občni zbor dosedanje vodstvo ZSI soglasno potrdil še za nadaljnjo delovno dobo. Predsednik Partl je obljubil, da bo odbor nadaljeval delo v smislu občnega zbora, pri čemer gre predvsem za krepitve in širjenje izseljenske zavesti, da ne bo pozabljeno trpljenje bivših izseljencev in

koroški Slovenci po osvoboditvi kljub hudim izkušnjam iz preteklosti ponudili roko sosedu v deželi — pa smo morali in moramo še danes občutiti, da vsem ni za spravo. „Leta 1945 je bila zlasti dvojezična šola mejnik v novi dobi,“ je naglasil predsednik Partl, „toda bila je trn v peti nemškemu nacionalizmu, ki so že kmalu po podpisu državne pogodbe spet razvili svojo dejavnost ter obvezno skupno šolo likvidirali v najkrajšem času. Zato danes ne moremo govoriti o tem, da bi nam bila popravljena škoda, ki smo jo utrpeli. Nasprotno, koroški Slovenci smo edini narod v Evropi, ki je bil ogoljufan za sadove svoje- ga prispevka, ki smo ga dali v boju proti fašizmu.“ Kakor smo dolžni braniti svoje domove, je na koncu dejal predsednik ZSI, tako moramo braniti tudi člen 7 ter se vztrajno boriti za uresničitev pravic, ki jih nam jamči.

Tudi podpredsednik Franc Černut, ki se je v komemoraciji spomnil umrlih sotrpinov, je omenil hladni sprejem, ki so ga doživeli slovenski izseljenci ob povratku na Koroško. Takrat je deželna vlada sicer sklenila poravnati škodo Slovincem in je kot popravilo škode predvsem deklarirala obvezno dvojezično šolstvo, na katero se je posebej sklicevala pri pogajanjih za državno pogodbo. „Čim pa je bilo odločeno vprašanje mej, so novi oblastniki pozabili svoje lastne argumente in se namesto tega spomnili oporoke, ki jim jo je bil pri predaji oblasti naložil zadnji nacistični guverner Rainer — da morajo nadaljevati tradicionalno koroško politiko, kar je praktično vedno pomenilo politiko proti Slovencem,“ je dejal Černut. „Zato moremo le kot zvesto izpolnjevanje te oporoke označiti tudi dolgo vrsto dogodkov od protizakonitih šolskih štrajkov in likvidacije obveznega dvojezičnega šolstva preko atentatov na Slovence in njihove ustanove ter na parti- zanske spomenike pa do zloglasne- ga tafelsturma, diskriminacijske je prevzela Avstrija z državno po-

godbo, katere 7. člen kljub nasprotnim izjavam in lažnim trditvam še ni izpolnjen, kot tak pa mednarodno-pravno, politično in predvsem tudi moralno bremeni ugled naše države v svetu.

Pozdrave ZSO je občnemu zboru izrekel predsednik Feliks Wieser, ki je ob tej priložnosti spregovoril tudi o trenutnem narodnopolitičnem položaju (njegova izvajanja objavljamo na 1. strani — op. ured.). V imenu NSKS je spregovoril član predsedstva Jože Wakounig, ki je dejal, da je pred 40 leti nacizem sicer doživel hud vojaški poraz, toda nacizem živi naprej, kar vedno spet občutimo. Posebej proti Slovincem se stopnjuje pritisk, ki so mu mnogi že podlegli; tudi med tistimi, ki so doživeli pregnanstvo, je na žalost mnogo takih, ki popuščajo ter njihovi otroci in vnuki pogosto

in drugih žrtev fašizma, ki skupaj z oboroženo borbo naših partizanov pomeni prispevek koroških Slovincem v boju proti fašizmu — za mir in enakopravno sožitje med narodi.

Prireditve, ki so jo z izbranimi prispevki uokvirili člani domačega prosvetnega društva (gojenca Glasbene šole brata Filipič s flavto, recitator Rupert Gasser ml. ter moški pevski zbor pod vodstvom Mirka Laueggerja), je izvenela z družabnim srečanjem. Bivši sotrpini so se spominjali skupne usode pregnanstva ter srečnih trenutkov pred 40 leti, ko so se vračali na svoje domove. Družila jih je zavest, da morajo spomin na tedanje dogodke ohraniti živ ter ga prenesti na mladi rod, ki se bo le tedaj uspešno upiral ponovitvi zla, če bo poznal in razumel resnico o takratni dobi.

Po soglasnem sklepu predsedstva socialistične stranke, ki je prejšnji teden odločilo, da se oba socialistična funkcionarja in bivša ministra Androsch in Salcher odpovesta svojim funkcijam v stranki (Salcher je bil v deželni vodstvu tirolske SPÖ in Androsch v strankinem vodstvu dunajskega okraja Floridsdorf), si predsednik SPÖ Sinowatz obeta konec prepira med obema kontrahentoma, ki je v zadnjem času zaposloval avstrijsko notranjo politiko in hudo škodoval ugledu socialistične stranke. Neodvisno sodišče naj zdaj razsodi, ali je Androsch v času svojega ministrovanja zares zagrešil davčni prekršek. Če bi se tam sum potrdil, bi moral Androsch odstopiti tudi s položaja generalnega direktorja največje avstrijske banke CA; če pa se izkaže, da je nedolžen, mu je pot v politiko znova odprta.

Tako vsaj se glasi uradna verzija SPÖ, ki upa, da ji ta rešitev odpira možnost učinkovitejšega političnega dela, ko ni več obremenjena z osebnim sporom med dvema vidnima funkcionarjema. S to odločitvijo se je — vsaj začasno — uveljavil predsednik SPÖ Sinowatz, kateremu so v zadnjem času tako novinarji kot opo-

zicijska stranka vedno znova očitali predolgo obotavljanje in pomanjkanje prodornosti v lastnih vrstah.

Ta odločitev in dejstvo, da se je Androsch „prostovoljno“ odpovedal svojih funkcij (medtem ko se je Salcher od vsega začetka strinjal s Sinowatzevimi predstavami, je nasprotno Androsch, ko je slišal, kaj se dogaja doma, prekinil svoje potovanje po Kitajski in se takoj vrnil, da bi rešil, kar se še rešiti da), kaže dvoje: prvič, da je Sinowatz v pravem trenutku uspešno dokazati javnosti in stranki, da ima vajeti čvrsto v rokah; in drugič demonstrirati tudi določeno strnjeno strankinega vodstva, kar se odraža v soglasnem sklepu predsedstva. S tem je Sinowatzu uspelo, da kar se je Kreisky zaman trudil — izrinuti Androscha iz vodstvenih funkcij. Kakor znano, je Kreisky v času svojega predsedovanja socialistični stranki kar v trikratnem zaletu hotel na podoben način rešiti „zadevo Androsch“, pa v

Znanstvene dejavnosti med zamejskimi Slovenci

V okviru ciklusa predavanj, ki jih organizira Slovenski znanstveni inštitut v Celovcu, smo imeli prejšnji četrtek možnost prisluhniti dvema zanimivima referatoma.

Dr. Vladimir Klemenčič, redni profesor geografije Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani in dober poznavalec naših koroških razmer (pred nedavnim je naš list ponatisnil obširen razgovor, ki ga je imelo uredništvo Zdravstvenega vestnika z dr. Klemenčičem prav o koroškem vprašanju — op. ured.), nas je seznanil s sedanjimi socialnogeografskimi proučevanji na Koroškem in drugih narodno mešanih, s Slovenci poseljenih področjih.

Med drugim je referent ugotovil, da so se zamejski Slovenci v zadnjih treh desetletjih spremenili iz prebivalcev pretežno kmečke sestave v prebivalce s pretežno urbano sestavo. Te spremembe pa pospešujejo tudi asimilacijski proces in kot važen asimilacijski dejavnik je opuščanje zemlje, saj so ravno Slovenci kot avtohtono prebivalstvo močno navezani, če ne celo odvisni od zemljiške posesti. Zelo pozitivno je ocenil proces odpiranja mej ter dejal, da povezovanje Slovenije z obmejnimi prostorom sosednjih držav bistveno prispeva k pospeševanju narodne identitete in k „modernizaciji“ slovenskega jezika.

Za koroške Slovence so slej ko prej velik problem popisi prebivalstva, saj ne podajo objektivne slike o dejanskem stanju številčne moči narodne manjšine. Pri tem se je dr. Klemenčič zavzel za drug način vrednotenja statističnih podatkov in naglasil, da bi se morale tozadevne raziskave nanašati na nove oblike metodološkega pristopa. Referent sam se pri svojem raziskovalnem delu že več kot dve desetletji poslužuje t. i. socialnogeografskih metod, s katerimi je mogoče opredeliti negativne učinke oz. zapostavljanje narodnostnega vprašanja v procesu regionalnega, ekonom-

skega in socialnega planiranja.

Milan Pahor in trije mladi raziskovalci iz Trsta pa so nam predstavili „mladinske raziskovalne tabor“, ki imajo med Slovenci v Italiji že petletno tradicijo. Osnova taborov je bila želja in nujna, da se mladina — predvsem srednješolci v starosti od 16 do 19 let — uvaža v raziskovalno dejavnost; namen taborov pa je v bistvu priprava za boljše poznavanje okolja in območja, kjer živi slovenska narodnostna skupnost v Italiji.

Raziskovalne taborove so pričeli leta 1981 s štirimi interesnimi skupinami: etnološko, geografsko, naravoslovno in zgodovinsko; v zadnjem času sta se pridružili še sociološka in arheološka skupina. Prvi tabor je bil v Barkovljah, leta 1982 v Doberdolu, leta 1983 v Benečiji, leta 1984 v Dolini in letos v Sovodnjah. S tretjim taborom — na področju občine Špeter Slovenov — so prodrli tudi med Slovence v Benečijo in s tem potrdili entnost prostora, ki ga Slovenci naseljujejo na področju Furlanije-Juljske krajine.

Kako potekajo tabori?

Mladi raziskovalci v svojih skupinah s pomočjo mentorjev raziskovalnega dela ne opravljajo le v časovno omejenem času, temveč ga razvijajo in dopolnjujejo tudi med letom: zbirajo gradivo, udeležujejo se strokovnih tečajev, razširjajo ideje o taborih po slovenskih šolah, poleg tega pa gojijo tudi družabne stike in prirejajo izlete, ki so sestavni del raziskovalnega programa. Pri svojem delu nikoli niso izrazito poudarjali narodnostne problematike, čeprav se ji tudi nikjer niso izogibali, saj je prišla na dan z vsakega področja. Mladi raziskovalci so pri svojem delu opremljeni z naj-sodobnejšimi tehničnimi pripomočki; uspehi in rezultate taborov pa redno objavljajo v posebnih brošurah, ki jih želijo posredovati tudi večinskemu narodu, kar se jim zdi še posebno pomembno.

PISMO BRALCA

Würschl proti Kainzu

Nenavadno je, da predsednik poklicnega zastopstva učiteljev na koroških obveznih šolah Herbert Würschl objavi k zadevi „Koroško šolsko vprašanje“, tiskovno izjavo, o kateri menim, da je v svoji funkciji poklicnega zastopnika ne bi bil upravičen podati in katere vsebina je naravnost škandalозна.

Ne more biti dolžnost poklicnega zastopnika, da se vmešava v koroško deželno politiko. Zato se vsiljuje vprašanje, ali ni bil k temu pozvan in ali bi škodovalo njegovi nadaljnji politični karieri, če tega ne bi storil.

Ker v vprašanju dvojezične šole očitno ni dovolj dobro obveščen, bi se moral o trenutnem položaju na dvojezični ljudski šoli seznaniti pri dvojezičnih učiteljih, ki dnevno stojijo v šolski sobi in torej dobro po-

znajo problematiko dvojezičnega pouka. In bilo bi zanj častno, če bi se zavzel za notranjo reformo te vrste šol, za potrebno reformo, ki bi prinesla izboljšave tako za šolarje, ki so prijavljeni k dvojezičnemu pouku, kakor tudi za tiste, ki k dvojezičnemu pouku niso prijavljeni. Dvorni svetnik ravnatelj Krainz dela to, kar je njegova dolžnost kot enega od odgovornih izobraževalcev učiteljev.

Skupina učiteljev se je približno eno leto bavila z možnostmi izboljšav ter je izdelala tri konkretne predloge. Kot eden izmed tistih, ki so ga volili, vabim kolega Würschla na pogovor s to skupino učiteljev. Veselili bi se njegovega prihoda.

Franc Kukovica
ravnatelj ljudske šole

predsedstvu nikdar ni dobil potrebne večine, kakor je slišati iz vrst SPÖ.

Sele v tej luči dobi Sinowatzeva zmaga svojo primerno tehtnost, pri čemer je treba tudi še videti, da so Androschevi zavezniki iz prejšnjih časov tokrat ali molčali, kakor npr.

oporečni politik predstavljal Salcher. Prav tako pa je tudi jasno, da dosedanjí Androschevi zavezniki niso imeli kakšnega ezezevskega doživljanja, zato iz Savlov niso postali Pavli, kakor se Wagner in drugi niso čez noč spremenili v polnokrone socialne demokrate.

Očitno nobena obeh struj trenutno še ni močna dovolj, da bi se v stranki dokončno uveljavila. Reduciranje ideološkega boja na osebni spor med dvema politikoma je morda za javnost vsaj za določen čas dobra politična taktika; v zadnjih tednih pa je to stanje za SPÖ postalo nevzdržno, zlasti še s pogledom na bližajočo se predsedniške volitve. In tako se je znašla SPÖ pri dobri, izkušeni, starodavni tradiciji avstrijske socialne demokracije, namreč pri centralistični rešitvi: Sinowatz kot močni voditelj s svojo širino pokrije vse struje. Še enkrat je bila navzven ohranjena enotnost stranke, toda ideološki prepir se bo tako ali drugače, z istimi ali drugimi kontrahenti nedvomno nadaljeval. V športnem žargonu bi torej lahko rekli: Androsch je prvo rundo izgubil po točkah, k. o. udar- ca pa mu še nihče ni zadal.

Zadeva Androsch - Salcher

ni le spor dveh trmastih politikov

predsednik sindikatov Benya, ali pa kot predsednik koroške SPÖ Wagner, očitno v dogovoru s Sinowatzem, kot prvi signalizirali, da je potrpežljivosti stranke z Androschem — vsaj začasno — konec.

Da zadeva Androsch-Salcher ni le spor dveh trmastih politikov, je seveda jasno. Tukaj gre za boj dveh struj v trenutni avstrijski socialni demokraciji: na eni strani goli cinizem finančnega kapitala, menežerstva in oblastiželjnosti, kar nekako predstavlja Androsch, na drugi strani vsaj rudimentarno oklepanje na socialdemokratske ideje v davčni, dohodkovni in socialni politiki, kar je kot finančni minister in hkrati moralno ne-

Uspešno srečanje gledaliških skupin v Šentprimozu

Udeleženci seminarja pozorno spremljajo nastop Marjana Stickra

Slovenska prosvetna zveza je tudi letos priredila v Šentprimozu srečanje gledaliških skupin. V ramskem kulturnem domu „Danica“ je preteklo nedeljo bilo zelo živahno. Gledališniki krajevnih prosvetnih društev so se zbrali z namenom, da spet napravijo inventuro trenutnega stanja naše odrske dejavnosti. Šlo je predvsem

za to, da pokažejo razliko med odrskim nastopanjem nekoč, in kako je v današnjem času treba pristopiti k izbiri dela za gledališko predstavo. Za pripravo in potek srečanja sta bili odgovorni Maja Haderlap in Helena Verdel, katerima je po otvoritvi srečanja predsednik Tomaž Ogris predal besedo. Naj že na začetku povemo, da je srečanje, ali bolje povedano posvet, bil odlično pripravljen. To velja tako za obe referentki kot za udeležence, zlasti za Marjana Stickra, ki je s svojim nastopom z odlomki iz raznih besedil pripomogel k živahni razpravi o nakazanih problemih.

Stickra je z odlično igro pokazal tri primere igranja in kaj se z igro da povedati. Tu gre najprej za interpretacijo besedila in za režiserski pristop ter uporabo sodobne odrske tehnike. Kot smo videli, glavna teža vedno sloni na igralcu, ki lahko pritegne publiko ali pa ga ta odkloni. To tako velja za posameznika kot za celotni ansambel odnosno režiserja, ki je izbral delo, s katerim skupina nastopa; Stickra je pritegnil v vsakem primeru. V kratkih prizorih je pokazal več kot šestokrat zmoro celotna predstava. Skratka, dal je učinkovito iztočnico, ki je udeležencem nudila dovolj možnosti za razpravo in kasnejše razmišljanje. Čeprav primera zastarelega igranja (prizora iz Tete na konju), s

katerim bi morali nastopiti igralci z Radiš, zaradi bolezni ni bilo, je razprava bila živahna in za vse udeležence poučna.

Beseda je torej tekla o izpovedni vrednosti besedila in o smotni izbiri dramskih del. Pri tem je bilo poudarjeno, da se da staro besedilo pririditi sedanjemu času, ki tako spet pridobi svojo umetniško vrednost. Na to in druge možnosti sta opozorili referentki, ki sta se na srečanje temeljito pripravili, saj so udeleženci bili zelo zadovoljni. Posebno zagledali, ker sta ob tej priložnosti predstavili urejeno kartoteko, kar bo odslej dejansko olajšalo izbiro dramskih besedil. Kajti kartoteka ni urejena zgolj po razporeditvi odrskih komadov in njihovih avtorjev, ampak je opremljena tudi s kratko navedbo vsebine, števila oseb in drugimi podatki. To je za naše odrske delavce velika pridobitev, zato vsem igralnim skupinam svetujemo, da se nove kartoteke poslužijo.

Haderlapova in Verdelova sta udeležencem srečanja v Šentprimozu pokazali, kako se je nove kartoteke treba praktično posluževati. Referentki sta udeležencem dali napotke, kaj vse je poleg tega, kar je že povedano v podatkih, treba pri izbiri komada še upoštevati.

Tako je letošnje srečanje gledaliških skupin uspelo, sadovi pa bodo gotovo vidni, ko se bodo odrske skupine krajevnih društev predstavile z novimi uprizoritvami.

Razstava

Ob navzočnosti številnih gostov so pretekli petek v Galeriji Tinje odprli likovno razstavo, na kateri so predstavili dela udeležencev letošnjega 5. slikarskega tedna v Svečah (glej sliko na levi). Razstavo je odprl predsednik KKZ dr. Janko Zerzer, ki je pozdravil navzočega umetnika Sašo Kumpa in Jožeta Peternej-Mausarja ter ženo in sina zadržanega slikarja Staudacherja. Kulturni spored je oblikoval moški zbor SPD „Kočna“ in sestrski Feinig iz Sveč.

Ljubiteljem likovne umetnosti priporočamo, da si razstavo ogledajo!

Kulturno pismo iz Slovenije

10 let Mariborske univerze

Mariborske višje oziroma visoke šole so uradno razglasili za univerzo 18. septembra 1975. Sama razglasitev je bila kajpak rezultat dolgoletnega truda hoteljen, dokopati se do univerze v obdobju, ko ni bilo mogoče. A „dovozevanje“ pogojev zanj in povečanje potreb po njej je trajalo ... No, od njene ustanovitve je doslej na njej diplomiralo 29.097 študentov, pri čemer je treba dodati, da pod njeno „ime“ spada 6 šol: Visoka ekonomska komercialna šola (VEKS), Pedagoška akademija, ki jo bodo preimenovali v Pedagoško fakulteto, Visoka tehniška fakulteta, (prva je bila preimenovala v fakulteto), Višja pravna šola in Visoka šola za organizacijo dela v Kranju.

V tem šolskem letu je na Mariborske univerzi vpisanih nad 7.000 študentov, kar je približno polovica vseh vpisanih študentov na Ljubljanski univerzi.

Okoli 50 odstotkov študentov Mariborske univerze prihaja s podravskega območja, Koroške in iz Pomurja. Preostali so iz drugih delov Slovenije, Jugoslavije in tudi tujine. Največ študentov ima Tehniška fakulteta. Največ jih je doslej diplomiralo na VEKS: 9.735.

Ob razglasitvi leta 1975 je bila Mariborska univerza 14. univerza v Jugoslaviji. Zdaj je v Jugoslaviji 19 univerz. Kot pravijo poznavalci in izvedenci, so zdaj pred Mariborsko univerzo predvsem tele naloge: Da v prihodnjih letih višje šole prerastejo v visoke šole, da se reši prostorske stiske Univerzitetne knjižnice in da se okrepi sedanje sodelovanje z drugimi univerzami. Toda kot marsikje po Jugoslaviji je tudi nadvse pereča naloga, okrepiti sodelovanje univerze z gospodarstvom, z njim intenzivirati znanstveno-raziskovalno delo.

Jože Horvat

KOROŠKI PARTIZANSKI PEVSKI ZBOR

vabi na

jubilejni koncert

OB 5-LETNICI OBSTOJA

v nedeljo 6. oktobra 1985 ob 14.30 uri v Mladinskem domu Slovenskega šolskega društva v Celovcu, Mikschallee 4.

Na sporedu so:

partizanske, uporne, delavske in narodne pesmi.

Zbor vodi prof. Branko Čepin.

Dve Turrinijevi uspešnici kmalu na naših odrih

Primorsko gledališče iz Nove Gorice gostuje 12. in 13. oktobra z „Jožef in Marija“ in z „Lov na podgane“ v Ločah in v Šentprimozu.

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu je letos za osrednjo gledališko predstavo povabila gledališče iz Nove Gorice, ki bo gostovalo z dvema enodejankama avstrijskega pisatelja in prijatelja koroških Slovencev Petra Turrinija na Koroškem. To sta „Lov na podgane“ in „Jožef in Marija“. Prvo delo je eno izmed zgodnjih Turrinijevih del,

ktivne reakcije lahko izvirajo le iz nerazumevanja smisla iger, ki ni v skurnemu ekističnem jeziku, kakor ga uporabljajo igralci v „Lov na podgane“, pač pa v tem, da način današnjega življenja povzroča brutalne izbruhe v kletvicah in v drugih čustvenih zablodah, ki se človeka oprijemajo, kadar ga socialne okoliščine potiskajo na druž-

Slovenska prosvetna zveza in krajevna Slovenska prosvetna društva „Jepa-Baško jezero“, „Dobrač“, „Peter Markovič“, „Rož“, „Danica“, „Vinko Poljanec“, „Srce“ in „Trta“

vabijo na gledališki predstavi

Jožef in Marija

in

Lov na podgane

(enodejanki avstrijskega pisatelja Petra Turrinija)

- v soboto, 12. okt. 1985, ob 20. uri v Kulturnem domu v Ločah
- v nedeljo, 13. okt. 1985, ob 20. uri v kulturnem domu „Danica“ v Šentprimozu v Podjuni.

drugo pa sodi v novejši čas in je — tako sodijo gledališki in literarni kritiki — najzrelejša, če ne najboljše delo sodobne dramatike zadnjih let v Avstriji.

Zadnja leta je SPZ priredila osrednjo gledališko predstavo v Mestnem gledališču v Celovcu, tokrat naj bi Loče in Šentprimoz nudila možnost, da bi si čim več ljudi v neposredni okolici lahko ogledalo zanimivi gledališki predstavi. Toda razlog, da se je SPZ letos „umaknila“ na podeželje pa je tudi ta, da najem prostorov mestnega gledališča stane precej več kot pa znaša letna podpora deželne vlade za našo kulturno dejavnost. Morda si bomo tako prihranili le ta ali oni šiling.

Zakaj se je SPZ letos odločila prav za Turrinija?

Razlog prav gotovo ni v tem, da je Turrini tisti avstrijski pisatelj, ki se je že večkrat zelo učinkovito zavzel za pravice koroških Slovencev. Čeprav tudi to ne velja zanikati. Bolj pomembno pri izbiri komada je bilo to, da gre za dve Turrinijevi deli, ki radikalno razkrivata lažno moralo in podirata tabuje naše družbe. In to opravi Turrini tako korenito in otipljivo, da problem postaja vsakemu razumljiv. Če pa človek ne more razumeti dogajanja, ostane prizadetost, ki tudi z odklanjanjem Turrinijevega dela povzroča reakcije. Toda možne nega-

beni rob, tja, kjer se človeška tragika zrcali v brezupnem položaju. Takrat postaja tudi jezik trd, banalen, živalski, svinjski, ostuden ...

„Lov na podgane“ drastično prikazuje odpor mladine do konzumnega sveta, do vsega, kar uničuje človeške vrednote. Prav v tej igri je v svojem izrazoslovju deformiran jezik tisto sredstvo, ki opominja na to, kako se tegoba in pokvarjeno življenje izražajo v taki govorici, ki človeka pretresa. V tem primeru se je novogoriško gledališče odločilo za ljubljansko narečje, o katerem menijo, da je najbolj ostudno v svojem izrazoslovju.

„Jožef in Marija“ v nasprotju z „Lov na podgane“ prikazuje starejšo generacijo, osamljenost, zapuščenost starejših ljudi. Jožef in Marija bi morala preživeti božični večer sama zase, toda temu se želita izogniti in se zato prostovoljno javita v veliki trgovini, da bi v božični noči dežurala. Toda na božični večer le najdeta smisel zapoznele človeške sreče. Igra se na poseben način dotika predsodkov, da s starostjo izginjajo čustva ljudi.

V obeh enodejankah Turrini zavestno brska po človeški duši, odkriva predvsem tisto, kar človek poriva v podzavest. Turrini hoče človeku pomagati, da bi v svojih dejanjih prepoznal najvišje človeške vrline kot so dostojanstvo, srečo in svobodo ter možnost, da bi se znal upreti vsakemu zatiranju.

12. SVETOVNI MLADINSKI FESTIVAL

Mladina vsega sveta za mir in razorožitev

„Za mir, razorožitev in antiimperialistično solidarnost“, je bilo geslo 12. svetovnega mladinskega festivala v Moskvi, v času od 27. julija do 4. avgusta, katerega so se udeležile delegacije iz 150 držav.

Politična baza udeležencev je bila ena izmed najširših v 30-letni zgodovini festivalov sploh. V avstrijski delegaciji so bile zastopane Socialistična mladina, Zveza socialističnih študentov, Komunistična mladina in Komunistična študentska zveza, Evangelijska mladina in skavti. Mladina Ljudske stranke in Katoliška mladina sta udeležbo odklonili z argumenti, da v Moskvi ne bo možno svoja stališča zastopati v diskusijah, da ne bosta prišli do izraza in da ne četa biti propagandistično sredstvo za Sovjetsko zvezo. Zadnji argument, da je avstrijska delegacija pod vodstvom Gusenbauerja bila „samo“ propagandistična pomoč Sovjetski zvezi, so uporabljeni vsi meščanski časopisi za hujkanje proti mladinskemu festivalu in sistemu Sovjetske zveze. Nekateri so celo vedeli poročati o poli-

blokom, 12. svetovni mladinski festival pa je bil za ta namen izredno ustrezen forum.

V mnenju, da je dandanes političen dialog potreben bolj kot kdajkoli prej, da je reševanje političnih problemov tudi stvar pripravljenosti, smo se udeležili 12. svetovnega mladinskega festivala.

Osem dni je bila Moskva v znamenju tega festivala. Nad 50.000 mladincev in študentov iz celega sveta smo doživljali festival v političnih diskusijah, demonstracijah, kulturnih prireditvah, rok festivalih (visek: rok for peace — v Gorkij-parku z nad 800.000 navdušenimi gledalci), športnih prireditvah in gala koncertih.

Avstrija se je v Moskvi predstavila z glasbenimi skupinami: Namenlos, Merlin, Wilfried, rok skupina gradiščanskih Hrvatov Bruji, nadalje z gala koncertom pred sovjetsko publiko in s političnimi referati v tematskih krogih. V avstrijskem Kulturnem centru smo imeli v gosteh mladino iz Kube, Nikaragve, NDR in SZ. V sredi-

ki ga zahtevajo dežele tretjega sveta. „Za problem vemo, odkar živimo“, je dejal sekretar organizacije za medsebojno pomoč med Afriko in Azijo. „Lakoto v tretjem svetu, v takšni grozoti, niso zakrivila prizadete dežele same, temveč je lakota v tretjem svetu posledica politike in gospodarstva kapitalistične Evrope in Amerike. Pomoč, ki prihaja iz teh dežel nazaj v tretji svet, problema ne bo rešila, temveč problem le še zaostruje. Lakoto v prizadetih krajih bodo le premagale dežele same, če se bodo lahko osamosvojile — politično in gospodarsko, da bodo neodvisne od razvitih dežel. Tudi če se trenutno nekateri zelo prizadevajo, da bi lakoto odpravili, je zdaj ne bodo mogli, ker do tega koraka niso pripravljeni tisti, ki jo povzročajo, to so koncerni, industrijske družbe in posamezni politiki. Izdelanih je dosti sistemov in načinov za odpravo lakote, samo pripravljenost za odpravo manjka“ (to je kratek izveček govora sekretarja organizacije za medsebojno pomoč med Afriko in Azijo).

V centru za antifasizem in nove oblike neofasizma, je tekla diskusija tudi o problemu koroških Slovencev. Člen 7 ADP je bil večkrat v pogovoru — tako na primer na srečanju z raznimi delegacijami, pri avstrijskem gala koncertu. Tovariš Gusenbauer in predsednik Komunistične mladine Otto Bruckner sta opozorila na to, da člen 7 ADP še ni izpolnjen. Čeprav je bil referat o koroških Slovencih samo informativnega značaja, je važno, da je mladina seznanjena o situaciji manjšin v Avstriji.

Minil je 12. svetovni mladinski festival — problemi mladine pa so ostali. Kaj mladi danes res predstavljamo? koliko pozornosti se našim zahtevam res posveča? brezposelnost mladine narašča. V Avstriji je nad 50% vseh brezposelnih mlajših kot 24 let, v ostali Evropi pa je situacija še slabša. Zloraba otrok dan za dnem narašča, razdirajo se socialna okolja mladine, ogrožena je od umirajoče narave in nove tehnologije — res no future generation?

UNO je leto 1985 proglasila za leto mladine. Kaj pomeni mladini leto mladine brez ukrepov za izboljšanje njene situacije? Mladini je najbolj potrebna nova (samo)zavest, kajti kot nosilka bodočnosti je nujno, da se močneje vključuje v vsa družbena in politična vprašanja.

M. Č.

Izlet na Säuleck

Ob lepem vremenu smo se v nedeljo 15. septembra povzpeli na 3086 metrov visoki Säuleck, ki kraljuje nad slikovito dolino Dönsental. Ta lepi, vzhodno od Mallniza, Matterhornu podobni vitki vrh, spada v družino gorskih vrhov „poti prijateljstva“. Säuleck in dolina Dönsental sta nerazdružljiva pojma lepote in harmonije. Posebnost tega gorskega sveta pa je tudi plavo jezero Dönsner See, ob katerem kraljuje obnovljena planinska postojanka Arthur-v.-Schmied-Haus (2275 m). To jezero s kočo predstavlja lep slikovit zaključek doline, ki jo obrobajo na severu široka piramida Maresenspitze, od katere se vleče dolg greben do mogočnega Säulecka. Med Säuleckom in Dönsner Spitzo, ki zapirata dolino proti vzhodu, je značilna škrbina Malnitzer Scharte, ki dovoljuje prehod v sosednjo dolino Gößgraben in naprej v znano dolino Malte. Na jugu pa zapirajo dolino Ochenladinspitz, Wabnigspitz, Zagutnigspitz in še drugi značilni vrhovi.

Pot v to dolino se iz Mallniza strmo dviga v prisojno naselje Dösen, katerega najvišja kmetija na višini okoli 1500 metrov se imenuje Prödnig. Za naseljem Dösen je konec strmine in pot v dolino se položi.

Med potjo srečavamo planine z zelo znanimi imeni — Dolnigalm, Quantschnigalm, visoko gori pod Maresenspitze Glantschnigalm, nadalje Eggeralm s privatno Dönsnerhütte. Vsa ta gorska in ledinska imena spominjajo, da so temu lepemu gorskemu svetu nekoč dajali imena naši predniki Slovenci.

Z vrha Säulecka se je nudi lep pogled na bližnjo kraljico Vzhodni Tur Hochalmspitze (3365 m) z njenima ledenikoma Winkel in Trippkees. Na zahodu je iz oblakov kukala bela vitka konica Großglocknerja, na jugu pa nas je iz daljave pozdravljala črta Reiškofel.

Naj še povem, da je bil najmlajši udeleženec naše odprave 9-letni Marjan, ki je prvi dosegel vrh, tako da smo ga za ta podvig zaslužno pohvalili, saj vzpon v takšne višine, ni kar tako. Kot že večkrat se je tudi tokrat našega izleta udeležila velika ljubiteljska gora, tovarišica konzul Marija Skorjakova.

Tem potom se Slovenskemu planinskemu društvu Celovec iskreno zahvaljujem, da je organiziral ta izlet in nam tako pripravil lep užitek, ki nam bo ostal v nepozabnem spominu.

Udeleženec izleta

tičnem debaklu, ki naj bi ga doživela avstrijska delegacija v Moskvi.

Ni šlo vse gladko. Bilo je mnogo problemov, mnogo kontroverznih diskusij, mnogo ostrih izjav z vseh strani.

V komiteju za pripravo 12. svetovnega mladinskega festivala (priprave so teklo celo leto), smo se izrekli za udeležbo avstrijske mladine na festivalu iz dveh vzrokov: prvič se mora Avstrija kot nevtralna država aktivno prizadevati za mir med deželami na svetu, drugič pa je treba iskati dialog med zahodnim in vzhodnim

lidarnost je bil Afganistan zelo pereč problem. Med drugim je tudi Avstrija ostro obsodila vojaško prisotnost SZ v Afganistanu in zahtevala takojšnjo ukinitve vojaške intervencije v tej državi. Ob vsej brizantnosti tega problema so prevajalci (namenoma ali tudi ne) odpovedali, zamolčali vse „neprijetne napade“ — kar je vodilo do tega, da so nekatere delegacije zagrozile z odhodom iz Moskve.

S trenutno najbolj žalostno tematiko v tretjem svetu — lakoto, so se ukvarjali v centru za „Novi internacionalni gospodarski sistem“ (Niwo),

PRIREDITVE

Katoliško prosvetno društvo Šmihel vabi na

VAŠKI PRAZNIK

v nedeljo 29. 9. 1985 ob 4. uri na Davidovem travniku v Šmihelu (trgovina Krivograd). Prireditve bo ob lepem vremenu.

MLADINSKI KULTURNI FESTIVAL

v nedeljo 29. 9. 1985 ob 14. uri na skednju v Kapli ob Dravi.

Iz sporeda:

- Predstavljeni bodo najvanejši izsledki ankete, ki so jo izvedle mladinske organizacije — Katoliška mladina, Zveza slovenske mladine, Koroška dijaška zveza in slovenski koroški skavti, s strokovno pomočjo Slovenskega znanstvenega inštituta — dr. Franc Merkač
- Diskusija: mladina diskutira s kulturniki in politiki
- Glasba: jazzovska skupina KUNDALINI in ansambel DRAVA
- Galerija: razstavlja Hanzl Certov in Meina Schellander.

Slovensko prosvetno društvo „Gorjanci“ Kotmara vas vabi na prireditve

100 LET GORJANCI

VESELICA GORJANCEV

v soboto 28. septembra 1985

ob 20. uri pri Pušniku v Šentkandolcu pri Kotmari vasi

Za ples igrajo: „FANTJE IZ

PODJUNE“

Galerija Rožek

RAZSTAVA VALENTINA OMANA

(freske na steni, novejša dela, asfaltne slike itd.)

ob petkih, sobotah in nedeljah od 15. do 18. ure v galeriji Rožek (nekdanja gostilna Brückenwirt in Semislavčah). Razstava je odpneta do 13. 10. 85.

GLASBENA ŠOLA NA KOROŠKEM

sporoča:

V jeseni se bo v oddelku Celovec začel pouk orgel. Prav tako bo zborovodska šola znova začela s tečajem za začetnike. Interesenti naj se javijo pisмено pri Društvu glasbene šole, Celovec, Mikschallee; telefon (0 42 22) 35 9 85

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

vabi na

Uvodni večer k gledališki predstavi

„LOV NA PODGANE“ in „JOŽEF IN MARIJA“

z režiserjem Dušanom Mlakarjem

v četrtek 3. oktobra 1985 ob 19.30 uri v društveni sobi nad Posojilnico v Šentjakobu v Rožu.

VEČER S PETROM TURRINIEM

v petek 11. 10. 1985 ob 19.30 uri v Mladinskem domu Slovenskega šolskega društva, Mikschallee 4.

Na sporedu je literarno branje in razgovor o predstavah „Lov na podgane“ in „Jožef in Marija“.

Otvoritev razstave

ARHITEKTURA V KANALSKI DOLINI

v petek 11. oktobra 1985 ob 19. uri v Mladinskem domu Slovenskega šolskega društva, Mikschallee 4.

Menjava denarja

Stanje v četrtek 26. septembra 1985

Za 100 dinarjev dobite	5.25 šil.
Za 100 dinarjev plačate	6.25 šil.
Za 100 lir dobite	1.005 šil.
Za 100 lir plačate	1.085 šil.
Za 100 mark dobite	693.50 šil.
Za 100 mark plačate	709.80 šil.

MAŠNIŠKO POSVEČENJE

V nedeljo 6. 10. 1985 ob 15. uri bo škof dr. Egon Kapellari v celovski stolnici posvetil Jožefa Markowitza iz Semislavč v duhovnika.

V nedeljo 13. 10. 1985 ob 10. uri NOVA MASA v Semislavčah pri Rožku.

● v petek 27. 9. 1985 ob 19. uri forum za zdravstvena vprašanja:

ZDRAVILNE RASTLINE, nem.

predava: žpk. Hermann-Josef Weidinger

● v soboto 27. 9. 1985 ob 17. uri žpk. Hermann-Josef Weidinger

predava o

ZDRAVILNIH RASTLINAH, nem.

Loga vas

Prejšnji petek smo se ob veliki udeležbi pogrebcev na žopraškem pokopališču za vedno poslovili od Marije Mesotitsch iz Loge vasi.

Pokojno poznamo kot dolgoletno gostilničarko Marico, kjer se je pred in po vojni odvijalo kulturno politično življenje naše narodne skupnosti. V gostilni pri Marici so logavaški prostetasi igrali igre, imeli vaje, prepevali in se družabno izživljali.

Marija Mesotitsch, rekli smo ji Marica, rojena na Zopračah pri Johelnu, se je pred vojno poročila z gostilničarjem Stefanom Pachlerjem iz Loge vasi. Zaradi zvestobe svojemu rodu in jeziku, sta bila usodnega 14. aprila 1942 izseljena. Tik pred koncem vojne pa je mož Stefan v taborišču Rastatt umrl. Leta 1947 se je Marica poročila z Lukijem Mesotitschem, znanim kulturnoprosvetnim delavcem in tudi večletnim predsednikom Slovenskega prosvetnega društva „Svoboda“ Loga vas. Tudi Luki je kmalu umrl in tako je bila Marica dolga leta vdova, pred nedavnim pa je zbolela. Tudi v bolnici ji niso mogli več pomagati, tako da je umrla v 82. letu starosti. Na žopraškem pokopališču so se od pokojne poslovili logavaški peveci, to so podvečini še tisti peveci, ki so pri Marici nekoč imeli večino koncertov. Njih je bilo še posebno hudo, saj je bila Marica moža dekan Martin Hotimitzsch, ki je bil tudi dekan žopraške občine. Grob pokojne Marice je krasiло redno veliko cvetlie in vencevi, med njimi tudi vence Zveze slovenskih izseljencev.

Marijo Mesotitsch bomo ohranili v našem spominu, njenemu sorodstvu ob težki izgubi pa izrekamo naše globoke sožalje.

Po partizanskih poteh na Svinški planini

PISMO BRALCA

JAVNA AGENCIJA ZA RAZPISANJE

Po več uspešnih prireditvah v letošnjem letu, je Zveza koroških partizanov 8. septembra spet vabila na tradicionalni pohod na Svinško planino z namenom, da obudi in ohrani spomine na partizanski boj na tem severnejšem področju našega narodnostnega ozemlja.

Tega dne se je zbralo lepo število ljubiteljev planin in žejnih pripovedovateljev o dogodkih, kaj vse so nekdanji partizani doživljali na Svinški planini. Pred pošto v Velikovecu je bilo zbirališče. Bivši borci, ki so se borili za uničenje tisočletnega rajha na ozemlju Svinške planine in preživeli ta strašni čas, so bili veseli obrazov in srečni, da se lahko svobodno podajo v te kraje, ki so jim bili v trdi zimi 1944-45 pribežališče pred okupatorjevimi hajkami. Na žalost pa je mnoge partizanske borbe Svinška planina vzela tudi za vedno v svoje okrilje.

Radovedni smo se priključili koloni bivših partizanov, ki so jo sestavljali Božo, Luc, Tončka, Gašper, Kristl, Kristof in še mnogi drugi, da kaj več zvemo o nečloveških razmerah v katerih so se bojevali omenjeni tovariši v času NOB na Svinški planini.

Na poti preko Djekš do Kalutta smo se ustavili ob spomeniku pomorjenim najemnikom te domačije. Spomenik je pred tremi leti postavila Zveza koroških partizanov. O tem groznem dogodku pri Kaluttu nam je pripovedoval tovariš Luc in nam vsem je bilo bridko pri srcu ob spominu na tisti čas, ko so v tem lepem planinskem svetu umirali tudi ljudje, ki so pomagali našim borcem za svobodo. Kot pri Peršmanu, tako tudi pri Kaluttu pričajo po zgane razvaline na takratne podivjane horde in njih kulturo. Od Kalutta nas je pot vodila naprej po teh lepih planinskih krajih, ki so tako obširni in mogočni, da jim ni konca ne kraja. Pri pripovedovanju Luc, Kristofa, Kristlina in drugih o takratnih pretresljivih dogodkih si

vedno spet slišal besede: „Luc, ali veš, kako je bilo tukaj; Kristof, ali se spominjaš te in te domačije ter teh in teh ljudi; Kristl, ali veš, kako brezizgledno je bilo, ko smo bili obkoljeni in kako so bili prebivalci kljub strahu pred okupatorjem po večini zvesti sodelavci partizanskega gibanja...“ Po daljši vožnji smo prišli v kraj Golovica, kjer na tamkajšnjem pokopališču počivajo štirje padli partizani. Domačini so jim postavili lesene križe, za katere skrbi ZKP, da se ohranijo. Tovariša Luc in Nac Zdovc sta pripovedovala, kako so padli ti partizani, tovarišica Ida pa je oplela grobišče ob žalostnih mislih na svojega brata, ki je tudi padel nekje v teh krajih, ne da bi vedela, kje počivajo njegovi zemeljski ostanki.

Iz te gorske vasice smo se napotili

ikej

Letošnji maturanti

Maturitetno potovanje po Jugoslaviji

22. avgusta se je zbrala čreda razkropljenih letošnjih maturantov.

Neobteženi in spočiti smo se odpravili na tradicionalno maturitetno potovanje po Jugoslaviji. Te ekskurzije so se udeležili skoraj vsi letošnji maturanti. Le nekaterih ni bilo, kot na primer Bernardke Tratar, ki je v tem času pretrpela operacijo v grlu. Spremljala pa sta nas oba razrednika: prof. mag. dr. Anton Feinig in prof. mag. Jože Wakounig, z njima še mag. Martin Urbajs in mag. Lojze Dolinar. Kot strokovna vodica sta že v tradicionalni zasedbi potovala univ. prof. dr. Vladimir Klemenčič in univ. as. mag. Anton Gosar. Kljub dolgem nazivom pa se je izven šolskih sten kmalu razvilo prijateljsko vzdušje, da smo skrajšali imena na Pep, Tinej, Lojze in Tone.

Prva točka naše ekskurzije je bila tovarna Zlatorog v Mariboru. Tam proizvajajo mila in pralne praške. Te

proizvode izvažajo v Nemčijo, Anglijo in celo v Korejo. Za prenočevanje smo se ustavili ob Plitvičkih jezerih, ki so se bleščala v svoji čudoviti modri barvi. Naslednji dan smo se prvič vozili skozi kraje, katerih kultura nam je popolnoma tuja. Tako smo prišli v mesto Jajce, kjer se je leta 1943 porodila današnja Jugoslavija.

Ob razlagi Vladimirja Klemenčiča in Toneta Gosarja smo videli kje raste hrast, iz katerega delajo sode za viski. Radovedni pogledi pa so tudi obviseli na prvih „džamijah“ — mošejah muslimanov.

Sienčnikov avtobus nas je varno pripeljal v olimpijsko mesto Sarajevo. Očarani od orientalskega vzdušja, smo jo drugi dan zavili proti Mostarju, ki je znan po tem, da skačejo pogumni mostarski mladeniči s 33 metrov visokega mostu v letos dokaj plitvo reko. Končno smo se ustavili

za tri dni v Dubrovniku. Prekrasno mesto ob jadranski obali se gotovo more meriti z nam bolj znanimi Benetkami. Osveženi od morske vode smo odleteli v JAT-ovem letalu iz Dubrovnika naravnost v Ohrid ob Ohridskem jezeru blizu albanske meje. Tam smo tudi našli nekaj sledov učenec svetih bratov Cirila in Metoda, ki so ob Ohridskem jezeru ustanovili prvo evropsko univerzo, katere pa je bilo konec, ko so Turki razširili svojo državo.

Po kratkem letu smo si še ogledali zanimivosti Beograda, glavnega mesta države. Po sprejemu na avstrijskem veleposlaništvu, nas je pot vodila nad oblaki v glavno mesto Slovenije.

Za vse kar prehitro se je končala naša „Blitz-Tour“ (ne „Blitzkrieg“) po matični državi Jugoslaviji. Vedno pa bodo ostali v nas prijetni spomini na maturitetno potovanje 1985.

H.

Gstettner odgovarja Haiderju

Ist „kärntnerfeindlich“, wer die Trennungspolitik nicht mitmacht?

Parteilpolitische Profilierung, KHD-Einfluss und die heimliche Angst aller drei Parteien, deutschnationale Kreise und Wähler zu verstimmen, dürften die Hauptgründe dafür sein, daß die Landespolitiker in der Schulfrage keine pädagogische Lösung bevorzugen. Ich frage mich, wie lange dieser Zustand noch anhalten soll. Wie lange sollen die Eltern, denen die gemeinsame Schule ein Anliegen ist (und das ist die überwiegende Mehrheit), noch verunsichert werden? Wie lange noch werden die Pädagogen, die sich für eine Erziehung zur Verständigung, Zweisprachigkeit und friedlichen Koexistenz einsetzen, durch immer neue Trennungsmodelle an der Nase herumgeführt?

Wenn es nach Landesrat Haider geht, ist wohl noch kein Ende dieser Politik abzusehen. So mußte ich erst kürzlich in Kärntner Tageszeitungen lesen, daß mir Haider in der Schulfrage „Propagandatätigkeit“ vorwirft und sich deshalb an Wissenschaftsminister Fischer gewandt hat, damit dieser mein „kärntnerfeindliches Verhalten einer Prüfung“ unterziehe. Zu dieser Meldung wäre viel zu sagen, vor allem was die jahrelange Negativpropaganda des Herrn Haider gegen das österreichische Minderheitenschulwesen in Kärnten betrifft. Haider's Vorwürfe sind nicht nur gänzlich unsachlich sondern auch kurios, will er doch damit die „Kärntnerfreundlichkeit“ seiner Volksgruppen-trennungspolitik unterstreichen. Abgesehen davon ist es verständlich, daß gerade er es gar nicht gerne sieht, wenn kritische Staatsbürger in diesem Land immer wieder darauf hinweisen, die Minderheiten- und Schulpolitik der Kärntner Landesregierung könne an den demokratischen Leitzielen der österreichischen Schule nicht vorbeigehen.

Haider's Motivation für seine aggressive Presseausendung gegen meine Person ist ebenso durchsichtig wie lapidar: Haider hat in der Schulfrage weder neue noch schlüssige Argumente, mit denen er seine Trennungspolitik (ausgetragen diesmal am Rücken aller Südkärntner Schulkinder) begründen könnte. Inzwischen hat sich nämlich erwiesen, daß die „Deutschkärntner Kinder“ in den zweisprachig geführten Klassen keineswegs „benachteiligt“ sind. Ganz im Gegenteil, sie können von der Horizonterweiterung und Verbesserung der Verständigungsleistung der gemeinsam mit ihnen unterrichteten, formal angemeldeten Kinder profitieren. Und welche Eltern wollen keine klügeren, sprachgewandteren und weltoffenen Kinder?

Außerdem ist längst klar, daß mit dem „Elternrecht“ nur positive Aus-

bildungsziele und Lernansprüche (wie etwa Zweisprachigkeit) durchgesetzt werden können. Pädagogische Einschränkungen (wie etwa die getrennte Unterrichtung) und rückschrittliche Regelungen (wie etwa die Diskriminierung nach der Unterrichtssprache) lassen sich durch keine Berufung auf „Elternrecht“ begründen. Dem Juristen Haider müßte inzwischen diese österreichische (und internationale) Rechtsauslegung zu Ohren gekommen sein.

Somit müßte Haider nun endlich einmal pädagogische Gründe auf den Tisch legen, damit seine Trennungsforderung überhaupt noch Gewicht hat. Solche Gründe scheint er aber nicht zu haben, was weiters nicht verwundert, da alle pädagogischen Gründe (Verständigungsbereitschaft, Friedenserziehung, Sprach- und Kulturkenntnis usw.) für die Beibehaltung und den Ausbau der gemeinsamen Schule sprechen. Diese Position wurde auch von allen Organisationen (außer denen, die Haider nahe stehen, nämlich KHD und Abwehrkämpferbund), die bei den „Hearings“ im Landtag angehört wurden, ausdrücklich und ohne Einschränkungen vertreten. LR Haider wäre also gut beraten, sich zumindest im nachhinein aus den Protokollen der Hearings die aktuellen Argumente für die Erhaltung und den Ausbau der gemeinsamen Schule zu beschaffen, statt sich einen „kärntnerfeindlichen“ Sündenbock zu suchen.

Dem Kärntner und dem österreichischen Schulwesen ist nur damit gut gedient, wenn die Tradition der gemeinsamen Schule fortgeführt und durch Reformen (eingeleitet durch Schulversuche) dafür gesorgt wird, daß sich Effektivität u. Attraktivität des zweisprachigen Unterrichts erhöhen. Das würde sich auf die sozialen und sprachlichen Kompetenzen aller Schulkinder in Südkärnten vorteilhaft auswirken. Solche Verbesserungsvorschläge liegen als Schulversuchspläne dem Bundesminister für Unterricht und Kunst vor und allem Anschein nach liegen Erhaltung und Ausbau des Minderheiten-Schulwesens dem Ministerium in Wien mehr am Herzen als den Kärntner Landespolitikern. Noch haben diese aber die Chance, den pädagogischen Diskussionsprozeß aufzunehmen und einzubinden, wenn früher sie es schon verabsäumt haben, die gemeinsame Schule in Kärnten zu schützen, zu verteidigen und zu verbessern.

Univ. Prof. Dr. Peter Gstettner
UBW, 9020 Klagenfurt/Celovec

Franc Petek SPOMINI

28

Moj sošolec, krščanski socialc in deželni poslanec dr. Reinprecht, je nasproti meni takole označil taktiko stranke do slovenskega vprašanja na Koroškem: „Počakajmo še nekaj volitev pa bomo videli, kako stojite.“ Enostavno so nas smatrali kot tuje telo, ki se mora prej ali slej likvidirati.

Neformalno je slovenska zadrzna zveza politično bila vendarle bližja krščanskim socialcem in sicer z osebno povezavo, ki jo je uveljavil monsignor Podgorc. Ni sicer bil predsednik zadrzne zveze, ampak je v njej imel veliko vlogo. Jasnno je bilo, da bi kaka naslonitev na socialistično delavsko banko naletela v odboru na odpor Podgorca. Odbor zadrzne zveze je o tem vprašanju prav gotovo razpravljal, vendar mi posamezna stališča niso več v spominu.

Seveda bi bilo mogoče, vsaj teoretično, govoriti tudi o tem, da bi denar nalagali v delavsko banko, ne da bi prej od socialistov dobili omenjene politične koncesije. Tega pa nismo hoteli. Socialisti so sicer res izstopili iz Heimardiensta, ampak nasproti slovenskemu vprašanju so bili zmerom negativni, tako da ni bilo nobenega človeka, ki bi se upal postaviti na stališče: ker smo socialisti, gremo s socialisti skupaj, jih podpiramo, pa naj bodo kakršni hočejo. Tako daleč tedaj nismo bili. Tako stališče, bi tudi gotovo ne moglo prodreti, kajti proti ljudem, ki so ustvarjali Podgorc kot star zadrznik s svojimi trdjenji, je bilo težko nastopati.

Okrog leta 1936 so si krščanski, socialci začeli prizadevati, da bi prevzeli vodstvo v koroškem zadrznstvu, kjer je njihov položaj bil primeroma slabši, kot pa splošne politične pozicije. Že v stari Avstriji so na Koroškem nastale tri kmetijske zadrzne zveze: ena je bila v okviru Bauernbunda; v njej so bili včlanjeni liberalni večji kmetje, njen vodja je pozoro-

bil Schumy; druga je bila krščansko-socialna, ki jo je vodil Walcher, tretja pa je bila slovenska zadrzna zveza. Krščansko-socialna zadrzna zveza je torej začela l. 1936 pogajanja o združitvi z bauernbündlersko zvezo, ki jo je vodil Schumy. Rezultat je bil, da so krščanski socialci zvezi dali ime, medtem ko ji je bauernbündlerska zadrzna zveza dala vsebino in skupni vodja je postal Schumy. Takšna združitev je naletela na največji odpor Podgorca, ki je bil neomajen zagovornik krščanske socialne politike. Povabili so namreč tudi slovensko zadržno zvezo, naj se priključi v smislu enotnosti Vaterländische Front. Ustanovljen je bil poseben odbor, ki naj bi združen postopoma pripravil. Tukaj pa se je Podgorc čisto odločno uprl in je hudo obsojal krščanske socialce, da so oni svojo organizacijo likvidirali. Formalno sicer ni bilo tako, vsebinsko pa res in Podgorc je to dobro razumel. Obsojal je, da so avstrijski klerikalci novi politični liniji na ljubo likvidirali katoliško gospodarstvo in trdil je, da je to škandal. Za nemške krščanske socialce je značilno, da so se udali bauernbündovski, liberalni stvari. To je zelo pomembno tudi za presojo, kaj je nacizma na Koroškem.

Spridlo Podgorčevega odpora, ki je seveda izražal tudi splošni odpor slovenskih zadrznikov, da bi se utopili v nemški nacionalno obarvani zadrzni organizaciji, je slovensko zadrznstvo ostalo samostojno. Likvidacija leta 1941 je bila čisto nekaj drugega, bilo je to dejanje nasilja, medtem ko je leta 1936 bila nevarnost, da se slovenska organizacija likvidira prostovoljno. Odpor proti vključitvi v splošno enotno zadržno zvezo je bil obenem tudi odpor proti temu, da bi se slovenska manjšinska organizacija vključila v VF.

Razume se, da smo se vsi zavedali, da je za manjšino zelo težko vzdrževati samostojno gospodarsko organizacijo brez naslonitve na kako močnejšo silo. Vsa ta leta smo iskali kam bi se lahko naslonili. Samostojna dejavnost nikoli ni narastla v taki meri, da bi prešla v samostojno gospodarstvo, kakor je to napravila Slovenska ljudska stranka še pred prvo svetovno vojno na Kranjskem.

V kmetijskem zadrznstvu oz. gospodarstvu socialdemo-

krati na Koroškem niso ničesar pomenili; imeli so samo svoje konzume in svojo delavsko banko, v kmečkem zadrznstvu pa ničesar. Iskanje naslonitve na krščansko-socialno zadržno organizacijo je leta 1936 definitivno bilo končano. Podgorc se je oklenil slovenskega zadrznstva in najbrž je šele tedaj popolnoma razumel, kaj zadržno gibanje v gospodarskem življenju pomeni.

Kakih posebnih ovir delovanju slovenske zadrzne zveze po letu 1936 niso delali. Sele s priključitvijo Nemčiji se je vprašanje obstanka slovenske zadrzne zveze zopet postavilo. Nacistične oblasti so politično sicer pritisnile v tem smislu, da so zaprle Poljanca in nekaj drugih ljudi, pri zadrzni zvezi pa ni bilo večje pretrsa. Da bi preprečili prepoved slovenske zadrzne zveze, sem se tedaj peljal v Berlin in sem skušal dobiti zvezo s prusko zadržno zvezo, z nekim dr. Hahnom, da bi naše zadrznstvo na ta način utrdili. Uspeh je bil ta, da nas niso razdržili. V novem položaju smo čutili močnejše gospodarske težave, tako da smo bili končno prisiljeni najeti posojilo in nemške oblasti so nam poslane revizorja. Že prej smo morali najeti posojilo v Jugoslaviji pri Gospodarski zadrzni banki. To posojilo je imelo veliko vlogo ob likvidaciji zadrzne zveze leta 1941. Posojilo iz Jugoslavije smo plačali že do malenkostnega zneska, ki ga je potem Gospodarska zadrzna banka črtala. Odplačali pa smo ga na ta način, da smo odkupili hranilne knjižice ljudi, ki so imeli svoj denar naložen v Jugoslaviji in s temi knjižicami smo svoj dolg primeroma ugodno poravnali. Nacistične oblasti pa so zaradi tega nastopile proti meni, Kupperju in Lapušu in nas obdžile delovnega prekrska.

Leta 1941, takoj po napadu na Jugoslavijo, so oblasti slovensko zadržno zvezo razustile. Prišli so gestapovci, zahtevali ključke od blagajne in pa vse knjige in so posojilnice enostavno prevzeli. Pozneje je finančno ministrstvo premoženje in ključke izročilo nemškimi Reifeisnovkami. Izvedli so revizijo za prevzem, ki je baje stala 40 000 DM. Se pa drugič zaradi navali stroške kakor pa naši ljudje.

(Se nadaljuje)

Prvi poljub

Nad jezom se reka umiri, tam se voda vrtinči, grgra in klokota in nabira moči, preden se požene na turbine. Elektrarna je prislonjena na stari grajski zid, a je sila vode tolikšna, da drhti od generatorjev tudi del gradu. Bergantovi so živeli v gradu, stanovanje je sodilo k elektrarni, kjer je bil oče za strojnika, zato so Roka, kar je pomnil, spremljali skrivnostni glasovi, ki so se dvigali iz globin. Zvečer je ob njih zaspal, zjutraj se je dramil z njimi. Bil je razpet med davnino, ki je še ostala v visokih sobanah, na obokanem stopnišču in ograjenem vrhu, in prihodnostjo, ki je zvenela v tuljavah, nabitih z elektriko. Razpet med minulostjo in bodočnostjo, hkrati pa stisnjen med reko na eni in puščobno planjavo na drugi strani gradu. Pusti svet so preraščale trave, spomladi toliko da so ozelenele, poleti so orumenele ob prvi vročini in so navdajale Roka z otožnostjo.

Neke pomladi so pripeljali na planjavo stroje. Bagri so hrumeli, žerjavi so tipali z dolgimi jeklenimi rokami nad gradbiščem in jeseni so že stale vrste sivih betonskih okostnjakov. Zoprno. Naslednjo pomlad so zapolnili okenske odprtine s steklom in prekrili zidove z modrino. Hiše so bile videti prijetnejše, vanje pa so se selili ljudje. Roka so zanimali novi vrstniki, nestrpno je čakal, kdaj jih bodo zvabili v hladno senco kostanj pred gradom. Pa se je načakal. Dokler se ni začela šola, so se priseljenci držali hiš. V novem okolju so bili negotovi, samo tipali so, a niso pritipali niti do vode. Jeseni so odpeli novo šolo, ki so jo bili

zgradili med stolpnici. Odrasli so že dolgo govorili o njej, a je bil Rok prepričan, da jo bodo obiskovali le mlajši bratje in sestre. Pa je kar zrasla in je tudi njemu odprla vrata na široke hodnike, kjer so bili vsi v podobni zadregi: otroci iz modrih stolpnici in tisti, ki so hodili spomladi še v staro šolo. Povsod je dišalo po barvah in lepilih, šipe so bile tolikšne, da bi zapravili celo premoženje, če bi katero razbil, klopi pa so bile take, da se jih nista prijetla ne črnilo ne nož. V stari šoli so nosile polno sledov, ki so jih pustile generacije, nove so bile brez preteklosti.

Prav tuje okolje je pomagalo, da so se laže zblížali učenci, zbrani z vseh vetrov. Družili so se v gručice, ker so se počutili tako varnejše. Sicer pa z mulcem svojih let ni težko navezati stikov. Zapelješ se po parketu, da ga spodbiješ, ali ga s pestjo suneš v rebra ali mu preprosto stisneš vrat v precep in ga vprašaš, če pozna ta prijem. Teže je s smrkliami. Spogledujejo se, šepečejo in

Med prerivanjem se je Rok tesno približal dekletovemu obrazu. Pramen las, ki ga je znala tako izzivalno popravljal, ji je zdrsnil čez lice, usta je imela razprta, pod nosom pa so ji izstopile kaplje potu. Samo trenutek je zrl vanjo, potem pa je popustil nori želji, ki se je vzela kdove od kod. Poljubil jo je.

Rok je o teh stvareh bral, videl jih je v kinu in je po takih izkušnjah presodil, da ga bo naslednji hip oklofotala. Namesto tega je planila v jok.

V življenju še ni bil tako zmeden. Stal je na hodniku in gledal za njo, dekliški koraki so se oddaljevali, nesrečni kuli pa mu je obležal v dlani in ga žgal.

Do večera ga je preganjal občutek krivde, vso noč je sanjal o nesreči, ki jo je izzval.

Pred poukom je povsem uničen stopil v njen razred, da bi se opravičil. Tu pa ga je čakalo novo presenečenje. Smrklija se je smejala, še užaljena ni bila, povedala je, da jo kličejo Desa, kuli pa mu je pustila za spomin.

V velikem odmoru sta že klepetala kot stara znanca, in ko jo je kasneje povabil na grajski vrt, je rekla, da bi ga zares rada videla.

Reka

*Reka večerna
je biserna kača,
polna streb, polna
vej in mrmranja;
reka je nežna
zvezdnata knjiga,
bela sled čolna,
ki tiho pozvanja.*

*Reka polnočna
pošepetava,
streh biš ziba,
malčke uspava,
v sen potopijo
plešče jih ribe
in pesmice tihe
o luni sanjavi.*

*Jutranja reka
utopi luno,
utrne vse zvezde,
pospremi sanje;
s soncem privabi
ptice iz gnezda
in malčke iz hiše
k igram vsakdanjim...*

Pametne misli

- Kdor ljubi svojo domovino, spoštuje tudi domovino drugih.
- Resnica ni tako velika, da bi jo bilo treba obiti.
- Če bi otrok vedel, kaj ga čaka v življenju, bi vedno ostal otrok.
- Po otroštvu se človeka spozna kot po jutru dan.
- Kjer se prepirata dva, mora delavec delati za oba.
- Ljudje za tisto, kar so, vedno krivijo razmere.
- Človek poluje po svetu, da bi našel, kar potrebuje, in se vrača domov, da to najde.
- Nekateri obdržijo vse v spominu, a drugi
- Dejstvo, da imamo sovražnika, dovolj jasno priča, da imamo tudi zasluge.
- Ko si srečen, celo sonce teče za teboj.
- Nekateri obdržijo vse v spominu, a drugi v žepu.
- Življenje brez načel je ladja brez krmarja.
- Prve otrokove solze so prošnje; če jih ne boste preprečili, bodo postale ukazi.
- Naši pravi sovražniki so v nas samih.
- Srečni ljudje ne gledajo na uro.

se hihitajo, da nikoli ne veš, se smejejo tebi ali komu drugemu. In brž so prizadete in užaljene.

Okoli dolgonoge smrklije iz sedmega se je Rok vrtel teden dni. Če bi ga bil kdo vprašal, zakaj bi se rad pogovarjal prav z njo, bi bil v zadregi z odgovorom. Všeč mu je bilo, če je vrgla glavo nazaj in s s prsti popravila pramen las, všeč mu je bilo, kako je nosila knjige pa kako ji je roka drsela po stopniščnem držaju, ko se je spuščala v prtilčje. Tega ni bilo mogoče povedati z besedami, laže bi zaigral na violini: sloka dlan, ki se ukrivi kot ladijski kljun, potem pa valovi iz modre svetlobe v sivi somrak in ves čas odseva v gladkem držaju.

Moral bi jo vprašati... Izmišljal si je vse mogoče neumnosti, a mu je vsakokrat, ko je odprl usta, obrnila hrbet in odhitela ali pa se menila s katero njegovih znan, da se je moral umakniti.

V ponedeljek je sama slonela na hodniku. Očitno se je dolgočasila. Roku so izpuhteli vsi izgovori, ki si jih je bil izmišljal v minulih dneh, rešil pa ga je kuli v dekletovem žepu. Kaj je preprosteje, kot če si sposodiš pisalo?? Si že potlej izmisliš, čemu ga potrebuješ. Ampak smrklija se je uprla. Oklenila se je svojega kulija, kot bi bil kdove kaj. Tudi Rok ni popustil, pa sta se ruvala. Če je bilo temu mogoče reči ruvanje, saj punce še prijeti ne moreš pošteno, kje da bi se tepel z njo.

Repa v ušesih

„Joj Gregor, Gregor, kaj bo s teboj,“ je zvečer zatarnala mama, „kako črne nohte imaš, za cel voz umazanije je pod njimi. Daj, pokaži še ušesa! Da te ni sram, saj ti bo zrasla repa v njih.“

„Saj sem jih zjutraj umival, preden sem šel v šolo, lahko mi verjameš.“

„Nič še ne zgovarjaj, umival že, umival, toda umil si jih nisi. Če grem pred teboj v službo, gotovo spiš do zadnjega trenutka, potem pa neumit, nepočesan in umazan dirjaš v šolo. Le kaj pravijo tvoji sošolci in kaj šele učiteljica. V pravo sramoto spravljáš mene in predvsem samega sebe. Fant pri tvojih letih bi že lahko pazil nase. Le glej, da greš takoj pod tuš in potem v posteljo! In zjutraj, da se mi ne pozabiš umiti. Gorje ti, če te še kdaj zalotim umazanega in neurejenega!“

„Bom, mama,“ je obljubil Gregor in si mislil, le zakaj so na svetu voda, zobna ščetka, pribor za čiščenje nohtov, krtača za obleko, glavnik in druge nepotrebne stvari.

Ko se je skopal, je hitro smuknil v posteljo in kmalu zaspal. Toda kaj hitro so se prikradle boleče sanje. Pred ušesi je zaslišal tiho brnenje. „Gregor, Gregor, ali že spiš?“ ga je tiho poklical droban glas.

„Že spi“, mu je odgovoril drugi. „Potem pa lahko začneva, gotovo se ne bo prebudil.“

Dva drobna možička sta zgrabila vile in previdno metala zemljo v njegova ušesa.

„Se eno lopato vržem, pa bo kar dovolj,“ je dejal prvi.

„Jaz pa bom medtem pripravil gnoj, samo previdno, da se ne zbudi, komaj je zaspal in njegov spanec je še rahel.“

„Uh, najtežje je opravljeno, še malo razrahljajva in nato vsadiva repo.“

„Tudi to sva opravila, glej, kako hitro raste. Pognala je že prve liste. Ko se bo prebudil, bo že popolnoma zelena.“

„Malo ga bo vseeno bolelo, ko se bodo koronine zarile globlje,“ je dejal strahoma drugi. „Za takšno lepo to se vse potrpi, boš videl, tudi on bo zadovoljen,“ ga je potolažil prvi.

„Zdaj pa pohitiva, urediti mu morava še nohte. Kaj če bi za to poklicala mravljinčjo ekipo. Te imajo samokolnice in hitro mu bodo zvozile umazanijo na pravo mesto. Daj, požvižgaj jim!“

Zaslišal se je tenak žvižg in od vseh strani so se prikazale mravlje s samokolnicami.

„Kaj ukazuješ, gospodar?“ je vprašal močan mravljinček možička.

„Stranka je naročila ureditev nohtov. Pod vsakega je treba navoziti samokolnico in pol umazanije.“

„Težko bo, težko, utrujene smo, tudi prejšnjo noč smo delale. Nočno delo, saj veste... Pa ta strmina po prstih navkreber nas tudi utruja...“ je jadikovala že malo starejša mravlja.

„Dobro vem,“ se je močje samozavestno obrnil spet k mravljinču, „dvojno bom plačal! Jutri mora fant oditi v šolo kot pušelj. Repa že raste, zdaj je treba opraviti še z nohti, potem pa bom poklical še ekipo za zobno gnilobo. Menda me ne bo pustila na cedilu?“

„Že dobro, že dobro, mi bomo svoje opravili, bodite brez skrbi, in to strokovno,“ ga je potolažil mravljinček in pomignil mravljam.

Prebujalo se je jutro. Gregor je bil, kot bi ga kdo vso noč pretepal. Pa vendar se ni pretegovljal kot ponavadi. Skočil je pred ogledalo in se zazrl vanj. Iskal je repo, mravlje in tista dva mala možička. Potem pa se je udaril po glavi in se na ves glas zasmejal: „Kakšne sanje, kakšne sanje? Le kako se jim bo smejala mama, ko se bo vrnila iz službe?“ Odprl je pipo in se pričel umivati, počasi in skrbno kot še nikoli poprej. Nato je vzel zobno ščetko in mislil na nočno gnilobo ekipo, nazadnje pa si je očistil še nohte, da so se svetili kot sneg.

In prvič se je zgodilo, da mu ni bilo treba divjati v šolo. Celo požvižgaval si je med potjo in to pesem o repi, ki se je hotela ugnediti v njegovih ušesih.

Naš zanimivi svet

■ Zabe so mesojede živali; hranijo se z ličinkami, žuželkami, črvi itd, medtem ko so paglavci, iz katerih se razvijajo, izključno rastlinojede.

■ Prvi človek, ki se mu je posrečilo preplavati Rokavski preliv med Anglijo in Francijo, je bil leta 1875 angleški kapitan Webb. Za svoj podvig je rabil skoraj 22 ur.

■ V 4. stoletju pred našim štetjem je skušal astronom Aristarh s Samosa določiti razdaljo med Zemljo in Mesecem ter Zemljo in Soncem čisto na znanstveni podlagi. Rezultati so se res precej razlikovali od modernih izsledkov, vendar je moralo preteči dvajset stoletij, da so izračunali točne razdalje, medtem ko velja njegova metoda še danes za pravilno.

■ Največjo ledeno goro, o kateri so znani podatki, so opazovali leta 1965 blizu otoka Scott na Antarktiki. Bila je dolga 340 km in široka 95 km; površine je imela orej 32.300 kvadratnih kilometrov.

■ Trdni delci, ki predstavljajo atom, so v primerjavi s praznim prostorom med njimi tako neskočno majhni, da bi dobili, če bi bilo mogoče vse delce, ki tvorijo 70 kg težkega človeka, trdno stisniti drugega ob drugega brez vmesnih prostorov, prašek, ki bi tehtal sicer 70 kg, bil pa bi viden samo pod mikroskopom.

■ Afriška antilopa bongo je nekdanj živel v zelo številnih čredah, napredek civilizacije pa je to zvrst tako zelo razredčil, da jo je danes najti samo še v skupinah po 5 do 6 živali.

■ Na vsakih deset ljudi povprečno eden ne more dobro razlikovati barv, čeprav v takih primerih še ni mogoče govoriti o pravem daltonizmu — prirojeni slepoti za barve.

■ Zabe kvakajo lahko tudi pod vodo, ker imajo pri tem usta zaprta, nosnice pa jim pokrijejo posebne kožne zaklopke. Zival potiska zrak iz pljuč v posebna zvočna mehurja ob ustnih kotih, ki krepita glas, od tod pa gre zrak nazaj v pljuča.

■ Hudi morski viharji lahko ovirajo pri plovbi tudi največje prekoceanse ladje. Tako je na primer „Queen Elisabeth“ na poti iz Evrope v Ameriko nekoč zaradi izredno močnega orkana preplula v 24 urah samo 466 km, čeprav je sicer razvijala orjaška prekoceanška na mirnem morju hitrost 55 km na uro.

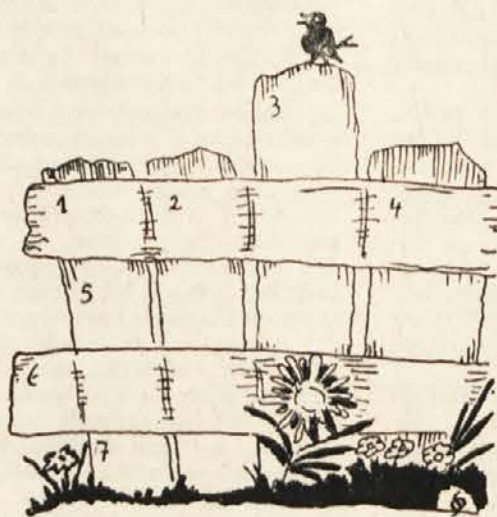

■ Kumulo nimbi, orjaški poletni nevihtni oblaki, ki visijo čisto nad zemljo, predstavljajo ogromne gnote vodnih hlapov, ki segajo včasih do višine 20.000 metrov.

Mala križanka

Vodoravno: 1. ograja; 5. maroga; 6. kanon; 7. pritrdilnica.

Navpično: 1. sad; 2. listnato drevo, ki velja za simbol slovanstva; 3. ptič, ki ga vidimo na sliki; 4. kradljivec.

Ekskomunikacija je ločevala, OF družila narod

Po končani seriji predavanj smo naslovnemu škofu Grmiču in prof. Rajhmanu postavili nekaj vprašanj.

SV: Kako ocenjujete trenutno razmerje med vero in narodnostjo med Slovenci na Koroškem?

Grmič: Na Koroškem se čuti neki poudarek na svetovnem nazoru nasproti narodni zavesti. Preveč se poudarja svetovni nazor, premalo to kar nas druži, da smo Slovenci. Treba se je prizadevati še bolj za narodnost, za narodnost kot osnovo, na kateri zida tudi resnično krščanstvo.

SV: Večkrat govorimo o pomladi narodnosti v Evropi. Kako se za-
držuje cerkev do nje?

Grmič: Cerkev je na 2. vaticanskem koncilu priznala avtonomijo zemeljske resničnosti in posebno poudarila pomen narodne biti in

kulturne. Pri oznanjanju evangelija je poudarila pomen inkulturacije. To ne pomeni, da bi cerkev hotela narodno kulturo vsrkati, temveč pomeni to, da hoče razvoju narodne kulture pomagati, jo pospeševati in hkrati priznati pomen naroda in kulture za poglobljeno krščanstvo.

SV: Govorili ste o še obstoječem vplivu Mahničarja na slovensko cerkev, vemo pa tudi, da je avstrijska cerkev bila v zadnjih obdobjih sterber reakcionarnih sistemov. Kako ocenjujete trenutni položaj koroške cerkve?

Grmič: Krščanska cerkev na Koroškem, to je ljudstvo in duhovščina, je bila vedno narodno zavedna. Prav tako pa je res, da so se pod vplivom nekih dejavnikov začele uveljavljati druge reči; naprimer teza, da je treba dati veri pred-

nost pred narodnostjo. Med dejavnike, ki so na to vplivali spadajo nedvomno: 1. emigracija, 2. poveljna ekskomunikacija komunistov in njihovih simpatizantov, kar je privedlo do tega, da so nekateri začeli poistiti zavedne Slovence s komunisti. Ekskomunikacija je začela ločevati ljudi, medtem ko je osvobodilna fronta vplivala drugače: OF je povezala narod! In 3. vpliva tudi argentinski tisk, ki pride tudi na Koroško.

Povedati pa je tudi treba, da se vrši močan pritisk na vodstvo koroške cerkve z nemškonacionalne strani. Tudi cerkev skušajo vključiti v poskuse ponemčevanja Slovencev.

SV: Nevarno je danes zagovarjati antisocializem in antikomunizem in hkrati hoteti braniti pravice

slovenskega naroda. Na tak način se cepijo slovenske sile, na tak način se skuša slovensko narodno skupnost na Koroškem odtrgati od naroda matice, ki je socialističen, — in nasprotniki imajo potem lahko delo pri raznarodovanju. Najprej jih pač odtrga ideološko.

SV: Kaj sledi iz tega za vas?

Grmič: To se pravi: na prvo mesto je treba postaviti to, kar nas druži, to je narodnost; in začeti dialog o svetovnonazorskih razlikah, ki nas ne smejo ločevati. Zakaj je to tako? Ker je narod osnovna vrednota, čeprav je vera višja vrednota. Kdor osnovo ruši, ruši tudi vero!

SV: Kdaj se je začelo novo ocenjevanje protestantske cerkve?

Rajhman: Po 2. vaticanskem koncilu, ko se je odpiral pogled na druga verstva v Evropi posebno pogled na protestantizem, ki je v resnici v marsičem vplival na 2. vaticanski koncil. Šele tedaj se je začelo pozitivno vrednotenje slovenskega protestantizma.

SV: Kje se trenutno nahaja slovenska cerkev?

Grmič in Rajhman: se strinjata, da je slovenska cerkev še vedno bolj ozrta v preteklost kot v bodočnost. Ona se še ni mogla sprijazniti z novim družbenim redom, kar bi ji omogočalo, da bi v družbi aktivno sodelovala. Situacija na Slovenskem pa postaja vedno boljše.

Novogoriški dnevi v Celovcu

Nova Gorica — ki je pobratena s Celovcem — se bo naslednji teden predstavila z novogoriškimi dnevi v Celovcu. S kulturnimi prireditvami, s kulinaricnim tednom in ponudbo tipičnih izdelkov Nove Gorice se bo to obsejno mesto predstavilo celovškemu prebivalstvu.

Program:

- Razstava „Predstavljamo se vam!“ v mestni hiši, Theaterplatz 3, velika galerija, od torka 1. 10. do nedelje 6. 10. 1985, vsak dan od 9. do 19. ure.
 - Ponudba tipičnih izdelkov v blagovnici Quelle, 2. nadstropje, Heiligengeistplatz, od torka, 1. 10. do sobote 5. 10. 1985 (med delovnim časom).
 - Kulinarčni teden z glasbo v restavraciji Volkskeller, Bahnhofstraße 44, od ponedeljka, 30. 9. zvečer do nedelje 6. 10. 1985 zvečer.
 - Orgelski koncert profesorja Huberta Bergnata, v soboto, 5. 10. ob 19. uri v cerkvi elizabetinskega samostana —
 - Literarni večer z Majo Vidmar, Darkom Komacem in Borisom Jukičem, v petek, 4. 10. ob 20.30 uri v kulturni taberni „pri Jurku“, 10.-Oktober-Straße 21 (s simultanim prevajanjem).
- Otvoritev razstave bo v ponedeljek 30. septembra ob 17. uri.

„Izdajstvo naroda je smrten greh!“

(Nadaljevanje s 1. strani)

to je zbranim poslušalcem skušal predvsem tolmačiti sklepe 2. vaticanskega cerkvenega zbora, ki je začel jasno razlikovati med narodom in vero. Grmič: „Vera je del kulture. Vera temelji na narodu, kot vsa kultura.“ Citiral pa je tudi besede profesorja J. Jančkoviča, ki je že pred začetkom druge svetovne vojne dejal, da je „izdajstvo naroda smrtni greh“ in „ne moreš grešiti, da bi se zveličal“.

V zvezi z vlogo cerkve pod Hitler-

jem pa je dejal, da je bil „nacizem pač poganstvo“, „s pomočjo poganke ideologije pa ni mogoče uničiti bolj-
ševizma, saj imata tudi elemente humanizma!“

Naslovní škof Vekoslav Grmič, ki mu je vaticanski nuncij na Dunaju v osebnem razgovoru priznal, da z vsemi osnovnimi pogledi sloni na stališčih 2. vaticanskega koncila, je v ciklu predavanj tokrat govoril predvsem o institucionalizirani cerkvi, o ustanovi, ki je v zgodovini največkrat povezovala z oblastjo. To je prav goto-

vo za marsikatero vernega človeka boleče spoznanje. Kljub temu pa se sprašujemo kakšna pripravljenost za dialog mora biti tudi v slovenskih katoliških krogih in ustanovah, da v Borovljah in Šentjakobu za predavanja ni bilo mogoče dobiti farnih dvoran, da se nekateri prosvetarji bojijo pomagati pri organiziranju takih diskusij, da verski časopis noče objaviti vabil na take diskusije, in da tudi KKZ ni odzvala vabilu SPZ za organiziranje teh predavanj. Je to dialog?

Stanje v koroški ligi

V šestem kolu se je zgodilo: nogometaši Slovenskega atletskega kluba niso izrabili prednosti „domaćega“ terena in nepričakovano doživeli prvi poraz v koroški ligi (1:2 proti Brežam). Drugi novinec — Obervellach — je zdržal (3:1 proti PSV/ASK) in ostal neporažen; Pliberk se je od zadnjemu vrščenega Šentvida ločil neodločeno 1:1, medtem ko je Matrei z uspehom 2:1 proti WAC slavil doma že tretjič po vrsti. Na preostalih treh srečanjih pa so zmagovalci zatresli mrežo povsod kar štirikrat: Magdalen : Irtschen 4:0, Šmohor : Lienz 1:4 in Mostič : Trg 0:4. Vrstni red prvih petih: 1. Obervellach (11 točk), 2. Trg (10), 3. Pliberk (8), 4. Matrei (8) in 5. SAK (7).

O B I Š Č I T E
Werner Bergovo galerijo
V P L I B E R K U

Prebudila sta se oba slovenska predstavnika v vzhodni podligi

Na samem vrhu nič novega. Vodilni ŠENTANDRAŽ (2:2 v Celovcu proti KAC) je obdržal prednost dveh točk pred TREIBACH-om (1:1 proti ST. LEONHARDU) in novincem RUDO (senzacionalno 1:0 v Borovljah), ki je zdaj že tretja. Remizirala sta tudi ASV in WEITENSFELD (1:1). Drugo vrgred sta to nedeljo doživela slovenska kluba DSG SELE/Obir in ASKŠ ŠMIHEL, saj sta oba — letos prvič! — triumfirala. Jakopičeva enajsterica z 2:1 proti VELIKOVCU in Mackova po čudoviti predstavi celo s 6:1! Poleg njiju je zmagal še WOLFSBERG doma proti DOBRLI VASI visoko s 3:0. ŠMIHEL se je pomaknil za mesto navzgor (dvanaajsto) in SELE so ostale na dnu lestvice (štirinajsti). Toda zaostanek je manjši!

DSG SELE/OBIR : VELIKOVEC 2:1 (1:0)

Gole: Travnik in Oraže oz. Modre
Končno je selskim nogometašem pomagala boginja fortuna in Zdravko Oraže je s prekrasnim strelom iz dvajsetih metrov daljave v zadnji in devetdeseti minuti zagotovil domačini prvo sezonsko zmago. Gostje iz Velikoveca so bili boljši in spretnejši v borbi, gostitelji v igri. Zelo pohvalna je poštenost mladih Selanov, čeprav je njihov položaj na lestvici skrajno neugoden. Le naprej s takšno moralno in s podobnim elanom, potem bo trud gotovo poplačen.
Postava: Užnik; Jakopič, Užnik, Čertov, Hribernik; Čertov, Olip, Oraže, Travnik; Hribernik, Hobel.

ASKŠ ŠMIHEL : ATUS VRBA 6:1 (3:1)

Gole: Pajenk (3), Andrej, Vrhnjak, Buchwald oz. Hermann
Neverjetno, a resnično! Šmihelčani, ki so v šestih spopadih strelili cela dva gola, so se tokrat popolnoma razigrali in v eni tekmi dali kar šest komadov. Vsi, od vratarja Mocharja pa tja do napadalca Buchwalda, so zaigrali v začudenih formi. Nasprotniki iz Vrbe niso bili tako slabi in vendar so doživeli debakel. To pove, da je bila nedelja namenjena šmihelskim žogobrcem. S tem slavjem so položaj na tabeli malce poboljšali, znatno pa so popravili negativno razmerje v golih. Če bodo nadaljevali v tem stilu, potem glede obstoja v podligi ne bo nobenih težav!
Postava: Mochar; Andrej, Suler, Lopinsky, Motschnig; Krausler, Pajenk, Wriesnig; Hutter, Blažej, Buchwald.

SAK : BREŽE 1:2 (1:1)
Annabichl, 550, Sintitsch
Gole: Velik oz. Krappinger (2)

Prav v najbolj nepričakovanem trenutku se je končala impozantna sakova serija (pet kol neporažen kot novinec v ligi!). Zakaj? SAK se je prevaral sam. Ker je SAK zadnja dva nastopa zaključil uspešno, a nasprotnik (Breže) v zadnjih štirih (!) tekmah ni dal niti enega gola; poleg tega je bila njegova bilanca na tujem negativna. Tako je zgledala stvar pred tekmo na papirju; ampak resnica je bila povsem drugačna. Gostje so dopotovali v Celovec z namero osvojiti najmanj točko. Nato se je na igrišču kmalu pokazalo, da so bili upravičeno optimistični. Toda najprej je strašno pritiskal SAK, na žalost nesrečno in neuspešno. Po slabi pol uri so nasprotniki prvič premagali vratarja Rauscherja. Stern, drugače soliden in zanesljiv branilec, je zamudil akcijo in

napadalec Brež je nepazljivost bržkone izkoristil in brenil žogo mimo vratarja v gol — 0:1! Po vodstvu so gostje zaigrali agresivno in še bolj ostro. Tik pred odmorom dramatične minute: Brežani so dosegli drugi gol, katerega je nepristranski sodnik raz-

Justin Polanšek se verjetno sprašuje: „Kje so ostale točke?“

PRVI RAZRED

Skupina B:	Baško jezero : Bistrica o. D.	0:1
	Maria Gail : Koršanje	3:1
Skupina C:	Bilčovs : Kriva Vrba	5:0
	Vetrinj : Kotmara vas	0:0
Skupina D:	Zelezna Kapla : Klopinj	3:2
	Sinča vas : Globasnica	0:0
	Metlova : Pokrče	1:1
	Sentštefan : Zitara vas	2:0
	Frantschach : Zrelec	1:1

DRUGI RAZRED

Skupina F:	HSV : Skofiče	0:1
	Bistrica v R. : Pošta	1:3
	Zihpolje : Smarječa	0:2
	Hodiše : Borovlje	5:2
Skupina G:	St. Michael/L. : Galicija	2:6
	Walsenberg : Zvabek	2:2
	Maria Rojach : Tinje	0:2

ŠAHOVSKI PRVENSTVENI TEKMI

v nedeljo 29. sept. 1985 ob 9. uri:
PSV Althofen II - ŠSZ II
v Treibachu,
SSZ III - SG RBB Wolfsberg III
v Bilčovsu.

veljavil zaradi nedovoljenega položaja in praktično v protinapadu je Velik izenačil iz bele točke. Prej je bil nad Ratajcem prekršek v kazenskem prostoru.

Po zamenjavi strani je bila igra izenačena in v začudenje vseh je Stern na vsem lepem v lastni šestnajstmetrovki posređoval z roko. Enajstmetrovka za Breže in hkrati začetek konca. Krappinger je vzel zalet in postavil na 2:1 za svojo ekipo. Nasledel so napadali samo še sakovci, toda brez učinka. Polanšek in Ratajec sta napravila slednji dve priložnosti. Ostalo je torej pri 1:2 in prvem sezonskem porazu slovenskih športnikov.

Pa še to: „Čarli“ Preschern se je v 29. minuti hudo poškodoval in izpadel. Po tekmi se je napotil v bolnico, kjer so zdravniki ugotovili, da ima pretrgano kito. Posledica: operacija in „out“ za letos. Škoda, smola!
Postava: Rauscher; Velik, Stern, Kreutz, Sadjak; Jovičević, Preschern, Ramšak; Ratajec, Pihorner, Polanšek
(menjava: Jagodič in Lampichler)

SAK pod 23 : Breže pod 23 2:3
SAK šolarji : Bistrica šolarji 12:0
SAK pionirji : Sinča vas pionirji 0:4

PRVA ZMAGA SLOVENSKE ŠAHISTOV:

SSZ 1 - Jakling 4:2

Prvo moštvo šahovskega društva Slovenske športne zveze, ki tekmuje v drugem razredu-vzhod, je v nedeljo pri svojem prvem nastopu slavilo tudi prvo zmago. Slovenska športna zveza I/Cartrans je premagala SV Zarfl/Jakling s 4:2 in je s tem rezultatom uvrstila na lestvici na drugem mestu, skupno s še tremi društvi (Weitensfeld, Gospa Sveta in SCA). Vodi pa povsem nepričakovano celovška BSG Raiffeisen, ki je premagala najmočnejšo postavlo Wietersdorfa kar s 6:0!

A. Galloš - Verschnig 1:0, **Zivkovič** - Brunner 1:0; **F. Rulitz** - Orisch-nig 0:1; **B. Kolter** - Wutscher 1:0, **I. Lukari** - Desenkowitsch 0:1, **M. Laubegger** - Messner 1:0.

Zveza slovenskih zadrug v Celovcu

i š č e

SODELAVCA ZA BILANČNO KNJIGOVODSTVO IN BANČNI ODDELEK

prednost imajo absolventi gimnazij in trgovskih akademij s prakso.
Pogoji: znanje obeh deželnih jezikov.
Interesenti naj se javijo telefonsko na št. 04222/512365

Ljudska univerza začenja z zimskim sporedom

Prihodnji teden se začnejo tečaji na celovski ljudski univerzi (Volkshochschule). Med drugim ponujajo tudi jezikovne tečaje: slovensščino za začetnike, italijanščino, srbohrvaščino in druge jezike.

Tečaj slovensščine vodi prof. mag. Rosalia Kowatsch, začel se bo v sredo 2. oktobra (18.30) v delavski zbornici, obsega pa 12 dvojnih ur. Znanec, ki se zanima za učenje slovensščine, lahko opozorimo na dejstvo, da deželni mladinski sekretariat podpira jezikovne tečaje slovensščine in italijanščine za vse udeležence tečajev, ki še niso dosegli 26. leta starosti. Po zaključku tečaja vrne sekretariat 50 odstotkov prispevka za tečaj, največ pa 200 šilingov.

Program ljudske univerze obsega tečaje na področjih: kulture, narave, okolja in informacij; glasbene dejavnosti in petja; kreativnosti in prostega časa; krojaštva in kuhanja; gimnastike in športa; poklicnih dopolnilnih tečajev in jezikov.

Prijavite se lahko v pisarni ljudske univerze: AK-VHS, Bahnhofpl. 3, 1. nadstropje, soba 108; od ponedeljka do četrta med 8. in 19. uro, v petkih med 8. in 13. uro.

Iščemo

NATAKARICO
z znanjem obeh deželnih jezikov za novo kavarino v Zelezni Kapli. Dnevna služba, plača po dogovoru; sprejemamo tudi začetnike. Interesentke naj se javijo telefonsko na št. 0 42 38 - 750.

NOGOMETNI TERMINI Koroška liga

v nedeljo 29. sept. 1985 ob 15. uri
Pliberk - SAK
moštvo pod 23 igrata ob 13. uri
Koroška vzhodna podliga
v soboto 28. sept. 1985 ob 16. uri
Treibach - Šmihel
v ned. 29. sept. 1985 ob 15.30 uri
Ruda - Sele/Obir

Bistra glava se uči slovensko